

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

OVER

REPRESENTANTSKAPETS FORHANDLINGER

I DAGENE 24.—26. JUNI 1940

Opptatt ved Erling Lian

OSLO 1940
NASJONAL SAMLINGS RIKSTRYKKERI

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL
OVER
REPRESENTANTSKAPETS
FORHANDLINGER

I DAGENE 24.—26. JUNI 1940

Opptatt ved Erling Lian

OSLO 1940
NASJONAL SAMLINGS RIKSTRYKKERI

Saksregister:

	Side
<i>Møtets åpning</i>	5
<i>Navneopprop</i>	5
<i>Konstituering</i>	8
<i>Dagsorden</i>	8
<i>Forretningsorden</i>	10
<i>Fagorganisasjonen under den nåværende krise</i>	10, 32
Redaksjonskomitéens forslag	39
<i>Arbeidsledighetstrygden</i>	39
<i>Innstilling i arbeidsløshetsspørsmålet</i>	40
<i>Forbundes kontingent til Landsorganisasjonen</i>	43
Forsikringskassene	44
<i>Regnskap for 1939</i>	45
<i>Gjenoppbygging av krigsherjede steder</i>	48
<i>Folkets Hus, Trondheim</i>	48
<i>Den politiske situasjon</i>	49

Person- og taleregister:

Aase, I. B., 26, 43, 45, 47, 48, 50.
Bentzen, Erling, 41.
Berg, Jens, 5, 40, 42, 45.
Berentsen, Bernh., 36, 45.
Buland, Ludv., 9, 26, 35, 39.
Eriksen, Hans, 9, 28, 31, 39.
Evensen, Lars, 9, 26.
Flood-Engelbretsen, B., 49.
Gjesteby, Omar, 8, 26, 28.
Gundersen, A. E., 46.
Graver, Torjus, 47.
Hansen, Kristian, 28.
Hansen, Oscar, 8.
Hauan, Ole, 9, 31.
Hauge, Gunvald, 8, 30.
Henriksen, Torbj., 9, 30, 46, 47.
Humbler, 28.
Jakobsen, Kr., 28.
Johansen, Ansgar, 31.
Karlsen, Hans, 30, 33.
Kiste, Andersen, Ole, 28, 50.
Knudsen, Malvin, 8.
Kjelsrud, Klaus, 31.
Ljøner, Alfred, 46.
Madsen, Alfred, 39.
Marthinsen, Øystein, 33, 42.
Mugaas, 9, 32, 42, 49.
Nordahl, Konrad, 8, 9, 26.
Næss, Nic., 8, 30, 39, 46.
Olsen, Ingv., 8, 26, 29.
Ousland, Gunnar, 50.
Rislå, Terje, 29.
Rosenløv, Karl, 10.
Skåra, 28.
Skramstad, Ole, 32, 49.
Sørebo, Georg, 9, 33.
Tømmeraas, Karl, 26, 29.
Volan, Elias, 5, 7, 8, 9, 10, 26, 29, 32, 36, 46, 49, 50.
Wigaard, Halfdan, 45, 47.
Ødegaard, Johs. M. P., 8.
Øyan, Bendik, 9.

Møtets åpning.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjons *representantskap* samledes mandag den 24. juni 1940 klokka 15 i den store sal i Folkets Hus i Oslo. Møtet var sammenkalt til klokka 10 formiddag; ble så utsatt til klokka 12 for til slutt å bli åpnet klokka 15.

Landsorganisasjonens fungerende formann, *Elias Volan* slo til lyd og uttalte: *Kamerater*. Sekretariatet drøftet allerede på et tidlig tidspunkt å innkalle representantskapet til et møte for sammen med sekretariatet å drøfte det fagorganisasjonen har foretatt seg her i landet etter den 9. april og for sammen med sekretariatet å fatte vedtak om hvilke arbeidslinjer en skal følge i det fortsatte arbeid. Siden vi sist var samlet har vi gjennomlevd en svært alvorlig tid. Med store og skjebnesvangre begivenheter; en tid som ingen nordmann har ønsket seg. Når Norge ble innblandet i storkrigen var det et forhold det norske folk ikke ønsket. Det viser vel også bl. a. best den mangelfulle forbedrelse til krig som var foretatt.

Imidlertid har mange nordmenn ytet det største et menneske kan yte, sitt liv, i kamp for landets og for folkets frihet. Mange av våre medlemmer er blant den skare som vi aldri får se igjen. Vi vil erindre dem i takknemlighet for hva de har utført i striden for det norske folks frihet og i den strid de også har kjempet — mange av dem gjennom en rekke av år — for å bedre livsforholdene for det arbeidende folk i Norge. Vi lyser fred over deres minne.

Jeg vil da på sekretariatets vegne få lov til å ønske representantene vel møtt til det alvorlige arbeid som foreligger for fagorganisasjonen i Norge i dag.

Jeg ber sekretæren å foreta navneoppbøp.

Navneoppbøp.

Fungerende sekretær, *Jens Berg*, foretok så navneoppbøp. Følgende representanter var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Kåre Håugen, «Arbeiderbladet», Oslo.

Norsk Arbeidsmannsforbund: Johs. M. P. Ødegård, Oslo, Peder O. Moan, Øvre Namskogen, Olaf Sletten, Mysen, Jens Hånes, Røros.

Norsk Baker- og Konditorforbund: Johan Nygaard, Oslo.

Norsk Beklædningsarbeiderforbund: Vitalis Andersen, Oslo, Rudolf Eriksen, Oslo, fru Bergliot Møllestad, Drammen.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund: Øistein Martinsen, Oslo.

Norsk Bygningsarbeiderforbund: H. Guneriussen, Oslo, Petter Årsand, Trondheim, Malvin Knutsen, Bergen, Terje Rislå, Kristiansand S.

Norsk Centralforening for Boktrykkere: Sev. Arnesen, Oslo, Halfdan Wigaard, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Andreas Torp, Oslo, Karl Rosenløw, Kristiansand.

Norsk Formerforbund: Emil Nyhus, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Reidar Hansen, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forbund: Omar Gjestebø, Oslo, Georg Jacobsen, Halden, A. Kongerød, Bergen, Peder Birkeland, Oslo.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund: Sigurd Nordstrøm, Oslo, Ernst Helden, Oslo.

Norsk Høvleriarbeiderforbund: Hans Eriksen, Oslo, John Lausnes, Namsos.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Håkon Johansen, Moss, Olaf Abrahamsen, Holmestrand, Alf Pedersen, Stavanger, Markus Pedersen, Harstad.

Norsk Jernbaneforbund: Ludvig Buland, Oslo, John Skårvold, Trondheim, Kristian Mugaas, Bergen, Sigvardt Andresen, Simensbråten.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Kristian Hansen, Rjukan, Odd Humblen, Brevik, Nils Hårs, Tyssedal, Kr. Jakopsen, Sauda.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: Henrik Henriksen, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Oscar Karlsen, Oslo, Hans Karlsen, Aker, Sverre Eggen, Trondheim, Bjarne Vatne, Bergen.

Norsk Kystloslag: H. Petersen.

Norsk Litografisk og Kjemigrafisk Forbund: Eivind Nilsen, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: M. Heggstad, Horten.

Norsk Murerforbund: Hans Braathen, Oslo, Oscar Hansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: G. Hammerstrøm, Oslo.

Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: H. L. Børsum, Oslo, Johan Hoff, Grorud, Ansgar Johannessen, Bergen, Thorvald Ege-land, Stavanger.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Johan Carlsen, Drammen, Kristian Marthinsen, Sarpsborg, Johan Kristensen, Skien, Magnus Arntzen, Moelv.

Norsk Postforbund: Oscar Røine, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Gunvald Hauge, Oslo, J. Dahl, Bergen, B. Øyan, Oslo, I. Hamsaas, Trondheim.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Axel Erichsen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Olaf Skramstad, Oslo, Otto Gundersen, Harran, Arne Øverlien, Hedmark, Hans Johnsmøyr, Larvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Anton Andresen, Oslo, Jens Larsen, Halden.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund: Johan Karlsen, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Ingvald Olsen, Oslo, Hjalmar Romslo, Ytre Arna, Olaf Hansen, Oslo (f.f.).

Norsk Telegraf- og Telefonforbund: William Andersen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: William Andersen, Stavanger, Josef Collier, Skien, Georg Sørebo, Bergen, Olaf Bruaas, Trondheim.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: Peder Ødegård, Oslo, Waldemar Svendsen, Bergen.

Tobakkarbeiderforbundet i Norge: Ottar Boberg, Oslo (f.f.). Karl Jensen møtte.

Aust-Agder faglige Samorganisasjon: Oscar Olsen, Arendal.

Bergen og Fylkenes faglige Samorganisasjon: Bernhard Berentsen, Bergen.

Hedmark faglige Samorganisasjon: Andreas Andreassen, Hedmark.

Sørlandets faglige Samorganisasjon: B. Flood-Engelbreten, Kr.sand.

Trøndelag faglige Samorganisasjon: Karl Tømmerås, Trondheim.

Vestfold faglige Samorganisasjon: Ole Andersen Kiste, Tønsberg.

Oslo og Akershus faglige Samorganisasjon: Gunnar Disenaaen, Oslo.

Østfold faglige Samorganisasjon: Kristian Lund, Halden.

Opland faglige Samorganisasjon: Klaus Kjelsrud, Gjøvik.

Buskerud fylke (Drammen, Hønefoss og Omegns faglige Samorganisasjon): Floritz Gundersen, Hønefoss.

Telemark faglige Samorganisasjon: John A. Johnsen, Skien.

Rogaland faglige Samorganisasjon: Olav Aadnesen, Stavanger.

Nordmøre, Sunnmøre og Romsdal faglige Samorganisasjoner: Anker Johanessen, Ålesund.

Namdal og Helgeland faglige Samorganisasjon: Angel K. Strøm, Namsos.

Nordland faglige Samorganisasjon: Alf Nielssen, Svolvær.

Troms Fylkes faglige Samorganisasjon: Ole Hauan, Tromsø.

Finnmark faglige Samorganisasjon: Th. Albrigtsen, Hammerfest (f.f.).

Sekretariatet: Elias Volan, Nic. Næss, I. B. Aase, Jens Berg, Konrad Nordahl, Lars Evensen, Hans Fladeby, Chr. Henriksen, Torbjørn Henriksen, Erling Kiil, Josef Larsson, Alfred Ljøner, Albert Raaen, Rasmus Rasmussen, Jens Tangen, Martin Tranmæl (f.f.), Edvard Stenklev, Ingvald Haugen (f.f.), Neimi Lagerstrøm, Emil Torkildsen, P. Aasvestad, Nils Heggland, Arthur Ruud, Henry Hansen.

A.F.L.s Tromsøkontor: Gunnar Bråthen (f.f.).

Revisjonskontoret og Revisjonsutvalget: A. E. Gundersen, Ambrosius Olsen, Torjus Graver.

Juridiske kontor: Viggo Hansteen, Dagfinn Beck.

Det statistiske kontor: Johanne Reutz.

Dessuten var innbudt følgende forbunds formann: Th. Narvestad, Norsk Lokomotivmannsforbund.

Videre var innbudt: Trygve Bratteli, Alfred Madsen, Gunnar Ousland, Ole Øisang, Einar Gerhardsen.

Elias Volan: Jeg kan gi den meddelelse at Landsorganisasjonens Tromsøkontor fikk telegrafisk innkallelse som de andre; men først mottok det den 22. og derfor er forhindret fra å komme til stede.

Konstituering.

Til dirigenter valgtes *Ludv. Buland*, Oslo, og *Bernh. Berentsen*, Bergen.

Til sekretærer valgtes *Lars Evensen* og *Jens Berg*.

Dagsorden.

Følgende dagsorden ble referert:

1. Fagorganisasjonen under den nåværende krise.
 - a) Redegjøring over fagorganisasjonens virksomhet.
 - b) Arbeidsløshetsstrygden.
 1. Redegjøring om de fastsatte regler for kassenes virksomhet.
 2. Innstilling om arbeidsløshetsspørsmålet.
 - c) Forbundenes kontingent til Landsorganisasjonen.
2. Regnskap for 1939.
3. Gjenoppbygging av de krigsherjede steder.
4. Folkets Hus, Trondheim.

Johs. M. P. Ødegaard: Punkt 1 og derunder punkt a kan jo rumme mye. Når nå Nordahl og Evensen er kommet tilbake, vil det da kunne tenkes at disse kan gi beskjed om forholdene på de steder vi ingen forbindelse har hatt med?

Gunvald Hauge: Sjøfolkene vil gjerne forbeholde seg adgangen til å ta opp et forslag om hyretrekk for sjøfolk og hvalfangere.

Ingv. Olsen: Jeg vil høre om det går an å få en redegjørelse fra Nordahl og Evensen for den tid de har vært vekk.

Omar Gjesteby: Jeg tror ikke at det er noen grunn til å tro at de to ikke har gjort godt arbeid, men de bør gi en redegjørelse under punkt 1.

Nic. Næss: Sekretariatet har ikke tatt standpunkt til dette og vi bør utsette det til sekretariatet har fått behandlet det.

Oskar Hansen: Vi vil ha klarhet for hvorfor hovedledelsen forlot Oslo. Det forlanger representantskapet og medlemmene.

Konrad Nordahl: Vi har gitt en rapport til sekretariatet for hva som skjedde etter 9. april; men sekretariatet vil ikke at det skal gjøres nå. Det er ikke mer vi vil enn å gi rapport.

Karl Tømmerås: Det er opplagt at representantskapet så langt som det er mulig, vil vite grunnen til at disse tillitsmenn forlot ledelsen i en særs vanskelig tid. Når det er brakt orden i det, så må representantskapet ta stilling til hvorvidt Nordahl og Evensen skal tiltre stillingene igjen.

Malvin Knudsen: Vi må forlange å få en redegjøring. Organisasjonens medlemmer forlanger å få en redegjøring for hva som er skjedd, og en fullstendig redegjøring. Vi må ha en redegjøring for alle forhold etter den 9. april.

Elias Volan: En misforstår dette punkt. Det skal selvsagt gis en redegjøring for Landsorganisasjonens virksomhet fra 9. april og til i dag og da må vi som har arbeidet med Landsorganisasjonens saker gi

den. En annen sak er det om en også skal ha en redegjøring fra den annen side. Vi har ment at det ikke vil gagne fagorganisasjonen å få denne redegjøring nå.

Mugaas: Allerede i og med at Elias Volan i dag leder Landsorganisasjonen har vi en bekreftelse for hva som er skjedd. Det tales om norsk front! De som i de okkuperte områder har varetatt arbeiderklassens interesser har sikkert også vist like gode evner; og de har handlet ut fra den realitet de organiserte har stått i.

Lars Evensen: Under punkt 1 kommer det et punkt a og b. Det som kommer der er bare en nærmere utforming. Da vi diskuterte punkt 1 så var det meningen at Volan skulle redegjøre for virksomheten i de okkuperte områder og Nordahl fra den annen front. Imidlertid som forholdene nå er, mente vi det ville skape forvirring i debatten. Hvis representantskapet ønsker en rapport fra meg og Nordahl burde det skje som et eget punkt i dagsorden. Det er et ønske vi har fremholdt i sekretariatet og jeg syns ikke man bør avskjære oss den adgangen. Så får representantskapet dømme.

Ludv. Buland: Det er på det rene at det her vil bli gitt en fullstendig redegjøring for virksomheten fra den 9. april og til nå. Det som det er spørsmål om er om de tidligere tillitsmenn skal avgi en rapport for dette møte. Det er også min oppfatning at vi her må ha rett til å ta opp disse saker. Men jeg forstår sekretariatet slik at i øyeblikket nå er det uheldig å ta opp dette. Vi står oppe i en slik situasjon at vi ikke kan gjøre alt hva vi vil nå. Jeg vil be dere som har vært utenfor om også å forstå oss som har vært igjen her. La oss tale ut om disse forhold når vi får et friere høve til det.

Ole Hauan: Vi er organisasjonens besluttende myndighet og må vite hva vi har å gjøre.

Elias Volan: I sekretariatets møte 24. juni ble det besluttet på grunn av den foreliggende situasjon at Nordahl og Evensen foreløpig ikke bør tre inn i sine stillinger i Landsorganisasjonen, men fortsatt arbeide i organisasjonen og således at Landsorganisasjonen arbeider for at de snarest kan gjeninntre i sine stillinger. Etter den debatt som er ført vil jeg foreslå at sekretariatet tar møte etter representantskapets slutt i kveld for å ta standpunkt til hvorvidt det skal settes opp på dagsorden som eget punkt.

Konrad Nordahl: Jeg vil da henstille til sekretariatet å frafalle sitt standpunkt.

Torbjørn Henriksen: Nordahl og Evensen har jo selv erklært seg villig til å gi en redegjøring og som et eget punkt. Da skulle det vært klart.

Bendik Øyan: Vi er kommet i en annen fase nå og jeg vil advare mot at disse to kamerater i dag skal avgi noen rapport. Vi kan ta den senere.

Hans Eriksen: Det står her at vi skal få en redegjøring. Når den er gitt og vi ikke finner det å være nok, får vi forlange mer.

Georg Sørebo: Vi må få en redegjørelse for alt og den skal være skriftlig eller muntlig.

Karl Rosenløv (til forretningsorden): Jeg vil henstille at man ikke kommer inn på realiteten her nå. Det er dagsorden for møtet vi skal avgjøre.

Volan: Jeg vil foreslå at vi nå utsetter denne debatt og at en etter min redegjøring får et grunnlag til å bedømme hvorvidt en nå ska komme nærmere inn på disse forhold.

12 talere var inntegnet. Votering forlangtes. Mot 4 stemmer ble det vedtatt å gå over til dagsorden. — Den oppsatte dagsorden ble vedtatt.

Forretningsorden.

Følgende forretningsorden ble vedtatt:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Intet må meddeles offentligheten uten fra sekretariatet.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger i samme sak. Unntatt for innledningsforedrag begrenses tia til 10 minutter første og 5 minutter annen og tredje gang. Til forretningsorden gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt til hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan opptas etter at det er besluttet strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsorden oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokolen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Arbeidstia ble satt fra klokka 10—13 og fra klokka 15—19 *Bernh. Berentsen* inntok så ordstyrerplassen.

Punkt 1:

Fagorganisasjonen under den nåværende krise.

a) Redegjøring over fagorganisasjonens virksomhet.

Elias Volan: På ettervinteren opptok Landsorganisasjonens sekretariat spørsmålet om hvorvidt ikke fagorganisasjonen skulle utarbeide en evakueringsplan for fagorganisasjonens forskjellige instanser, da i første rekke Landsorganisasjonen og fagforbundene.

Vi var bekjent med at den svenske landsorganisasjon allerede på et tidligere tidspunkt hadde utarbeidet evakueringsplan for det tilfelle de skulle komme opp i krig, og vi måtte jo også dessverre være klar over at den situasjon kunne inntre på trass av det norske folks stilling at også Norge før eller senere ville bli dratt inn i krigen mellom stormaktene. Det ble derfor utarbeidet en evakueringsplan også for de norske hovedorganisasjoner, deriblant også for Landsorganisasjonen.

Evakueringsplanen ble vedtatt av sekretariatet og sendt forbundene som retningslinje for deres evakuering.

De fleste forbund hadde innrettet seg på evakuering i tilfelle av krig.

Den 9. april om morgenen forelå den situasjon at tyske tropper delvis hadde besatt Norge. Over Oslo hadde vi fly, delvis flykamper og delvis kamp mellom luftvern og fly.

Landsorganisasjonens administrasjon søkte å få samlet sekretariatet til et møte på formiddagen. Det lyktes ikke å få sammenkalt et sekretariatsmøte. En fikk konferert med enkelte av sekretariatets medlemmer, og den person som hadde utarbeidet evakueringsplanen, meddelte Nordahl at den plan som var vedtatt, ikke kunne gjennomføres under de da rådende forhold.

Nordahl forsøkte å komme i forbindelse med meg tidlig på morgenen, jeg antar ved 7-tia. Han nådde ikke fram til meg i telefonen, men i mellomtia ringte jeg til Nordahl, og jeg kunne komme fram på min telefon.

Nordahl ba da meg å ringe til Hamar for om mulig å skaffe hensiktsmessig lokale på Hamar for fagorganisasjonens evakuering. Jeg forsøkte å komme i forbindelse med Samorganisasjonen eller folk på Hamar ved hjelp av iltelefon, men kunne ikke komme fram. Jeg gikk da ned på kontoret så snart jeg hadde anledning til det, og traff Nordahl og de øvrige tillitsmenn. Vi ble da enig om at Landsorganisasjonens apparat skulle søkes plassert på Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds feriehem inntil videre, men Nordahl og jeg sammen med en del av Landsorganisasjonens funksjonærer skulle være i Oslo foreløpig.

Ut på formiddagen — eller rettere sagt ved middagstider — var jeg på politistasjonen en tur sammen med formannen i Oslo Arbeiderparti. Vi fikk meddelelse av en politifullmektig om at de tyske tropper var på marsj på Drammensveien inn til Oslo, og at politimesteren hadde fått bemyndigelse til å forhandle med de tyske myndigheter om byens overgivelse.

Jeg gikk da ned på Landsorganisasjonens kontor og snakket med Nordahl om dette, og vi ble enig om at Johansen som hadde bil selv (formannen i Oslo Arbeiderparti), skulle kjøre Nordahl og meg til Hamar for at vi skulle få anledning til å konferere med Regjeringen. Det hadde vi nemlig ikke hatt anledning til i løpet av tirsdag formiddag. Regjeringen hadde allerede reist til Hamar. Vi kjørte til Hamar. Storting og regjering satt sammen på Hamar. Vi fikk ikke anledning til å konferere med Regjeringen.

Vi ble da enig om — det var litt sent tirsdag kveld — at vi skulle kjøre til Moelv for å overnatte der. Vi fikk nemlig beskjed om at tyskerne var på marsj til Hamar, og de ventet dem der om ca. 1 time. Vi kjørte så til Moelv og overnattet der. Vi fikk også beskjed der neste dag ved 7-tia at tyskerne var ventet også dit om ca. 1 time.

Vi ble da enig om at vi skulle kjøre om Lillehammer og Gjøvik, altså rundt Mjøsa, ned til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds feriehem. Vi gjennomførte denne plan og kom da i forbindelse med de tillitsmenn og funksjonærer som var på Bjørgeseter. Vi overnattet der,

og tidlig på morgenen torsdag den 11. april fikk vi beskjed om at det var folk fra Nasjonal Samling på veien til Bjørgeseter for å fengsle Nordahl og Evensen. Den beskjed fikk vi ad to veier, ved to forskjellige telefonoppringninger. Samtidig med at denne beskjed kom til Bjørgeseter, kom to tillitsmenn fra Norsk Skog- og Landarbeiderforbund til Bjørgeseter i bil. Vi ble enig om slik som situasjonen forelå, at jeg og en annen person skulle søke å reise nedover, jeg bl. a. for å komme i forbindelse med min kone, som var på Kløfta. Etter den beskjed som var gitt på Bjørgeseter om at Nasjonal Samling var på veien for å fange Nordahl og Evensen, ble vi enig om at disse måtte holde seg unna. Vi visste ikke hva som foregikk i Oslo. Jeg kom til Oslo torsdag kveld sammen med en annen person og fikk noen kjenninger til å undersøke om det var militærbesetning av Folkets Hus, Folketeatret eller andre bygninger som arbeiderne rådde over. Det ble konstatert at intet sådant forelå. Saka var imidlertid ikke klar når det gjaldt disse mystiske meldinger om arrestasjoner. Jeg bestemte meg derfor til å gå direkte til politimesteren, for jeg resonnererte slik at foreligger der arrestordre, så vet naturligvis det norske politi om dette, og sant å si så resonnererte jeg også så at skulle jeg tas vare på, så ønsket jeg heller å bli tatt vare på av det norske politi enn av Nasjonal Samling. Jeg hørte ingen ting på politikammeret om dette. Jeg spurte ikke om det, men jeg hadde et annet erend, og jeg la fram mitt pass som legitimasjon, så ingen var i tvil om hvilken person de hadde for seg.

Fredag den 12. april var det så et møte av tillitsmenn i fagorganisasjonen nede på Norsk Kommuneforbunds kontor, og en holdt sekretariatsmøte etter dette tillitsmannsmøte, hvor sekretariatet vedtok det opprop, som senere på kvelden ble lest opp i Oslo radio, og som ble offentliggjort i avisene. Det er mulig at ikke alle av representantskapets medlemmer har fått anledning til å lese eller høre dette opprop, og det er kanskje derfor nødvendig å lese det opp:

«Sekretariatet for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon har fredag 12. april hatt møte i Oslo sammen med representanter for fagforbundene.

Møtet gjorde vedtak om å sende ut dette oppropet:

Den situasjon landet vårt nå er kommet opp i, gjør det mer nødvendig enn noen gang før at alle medlemmene og tillitsmennene kjenner sitt ansvar og ikke lar seg gripe av panikk og motløshet.

Den norske fagorganisasjon har alltid drevet sin virksomhet innenfor rammen av gjeldende lover.

Vi må også gjøre dette i det videre organisasjonsarbeidet, som må tilpasses de nye forholdene på en slik måte at arbeidet kan fortsette.

Vi ber alle medlemmene av fagorganisasjonen om å sette kreftene inn for å opprettholde organisasjonens virksomhet.

Utbetalinger av arbeidsløshetskasser og andre forsikringskasser må fortsette etter de lovene som gjelder for kassene, og etter de vedtakene som gjøres.

Fagforeningene og forbundene må som før på beste måte søke å ta se gav medlemmenes interesser på arbeidsplassene.

Vi slutter oss til parolen om at hver kvinne og mann skal bli på sin post og gjøre sin plikt. Dette gjelder både i arbeidslivet og i tillitsvervene.»

I mellomtia, nærmere betegnet onsdag 10. april var det at Oslo hadde den berømmelige eller beryktede panikkdag, hvor masser av mennesker dro ut av byen, både menn og kvinner. De kom naturligvis litt etter hvert tilbake, — og en del kom vel heller ikke tilbake.

Vi hadde på grunn av den situasjon som oppsto den 10., og situasjonen for øvrig ingen oversikt over hvordan det forelå i de enkelte forbund og fagforeninger. Litt etter litt så klarnet dog forholdet for forbundenes vedkommende, idet det lyktes Landsorganisasjonen å komme i forbindelse med de fleste forbund og med en eller annen av de valgte tillitsmenn i forbundene.

Den 18. april sendte Landsorganisasjonen et sirkulære til forbundene og samorganisasjonene, som selvsagt ikke er kommet fram til alle samorganisasjoner. I dette sirkulære sier vi bl. a. at følgende medlemmer og varamenn av sekretariatet er til stede: Volan, Næss, Raaen, Chr. Henriksen, Larsson, Rasmussen, Tangen, Stenklev, Neimi Lagerstrøm, Torkildsen, Aasvestad og Heggland.

Vi sa da i dette sirkulære bl. a. at det hadde lyktes Landsorganisasjonen på dette tidspunkt å komme i forbindelse med alle forbundene med undtagelse av Norsk Stenindustriarbeiderforbund.

Vi sa videre i sirkulæret at der ikke var etablert noe møteforbud, og derfor var det adgang for organisasjonene til å holde møter, men vi ba om at møtene skulle arrangeres som innendørsmøter av hensyn til situasjonen. Vi sa videre at forbundsstyrene måtte sette seg i forbindelse med foreningene og sørge for at de gjenopptar eller fortsetter sin normale virksomhet. Så snart forholdene tillater det, bør forbundenes tillitsmenn personlig komme i forbindelse med fagforeningene og rettlede disse i det arbeid som kan utføres i denne tid.

Vi sa videre at mangler foreningene de nødvendige styremedlemmer, bør det foretas suppleringsvalg, men disse valg bør bare gjelde til styremedlemmene som er valgt i henhold til foreningens lover, kan gjeninntre i sine verv, altså at det var bare midlertidige suppleringsvalg som skulle foretas. Det samme besluttet sekretariatet når det gjaldt Landsorganisasjonens tillitsmenn. De suppleringer som vi foretok på grunn av den situasjon som forelå, var slik å forstå at når de lovlig valgte tillitsmenn kom tilbake, skulle de inntre igjen i sine verv.

Så snart som råd var, søkte Landsorganisasjonen å komme i forbindelse med andre steder for å gjøre rede for stillingen. Jeg hadde liten anledning til å reise, men Næss reiste på Landsorganisasjonens vegne, og andre reiste. Forbundene sendte ut folk i den utstrekning de hadde anledning til det, for å komme i forbindelse med sine avdelinger. Men selvsagt var det vanskelig å reise. Det var jo kamp i den første tid. Veier, broer og tunneler var sprengt, og det var selvsagt vanskelig å skaffe seg transportmidler for å komme ut til de forskjellige byer og distrikter. Det var jo også så at folk i den militærpliktige alder måtte få de militære myndigheters tillatelse for å komme ut av byen. Det var derfor ikke så lett å arbeide.

Så var det det forhold inntrådte da krigen brøt ut, at om ikke alle bedrifter så iallfall svært mange av bedriftene erklærte at situasjonen hadde skapt force majeure når det gjaldt tariffavtaler, og ikke bare når det gjaldt tariffavtaler, men også når det gjaldt arbeidervernloven. Arbeidervernloven har jo også bestemmelse om at visse situasjoner, deriblant krig, er force majeure når det gjelder lovens vern for arbeidere.

Arbeiderne ble avskjediget uten oppsigelse. Lønnen ble redusert til halvdelen og kanskje under halvdelen. Det var ingen orden på noe, og hvis en snakket med enkeltpersoner om dette, så henviste de til den tilstand som var i landet, med to regjeringer, en nedsatt av den konstitusjonelle myndigheter som hadde lovens rett til å opptre som norsk regjering oppnevnt av Kongen og også godkjent av det norske Storting, en annen regjering som var nedsatt tirsdag 9. april, og som iallfall ikke hadde noen hjemmel i Norges grunnlov for sitt arbeid.

Det var ved etableringen av den annen regjering det forhold i Norge at juridisk måtte en anse det som om det var borgerkrig i landet. I hvilken utstrekning det faktisk var borgerkrig i landet, tør jeg ikke ha noen mening om.

Hva skulle en gjøre for å få etablert et lovordnet forhold i landet, og det var nødvendig for derved å kunne ivareta arbeidernes interesser? Vi så det så at det var av den aller største betydning at det hurtigst mulig ble etablert et lovordnet forhold, slik at både tariffavtaler, arbeidervernlovgivning og alle andre lover som er gitt til beskyttelse av folkets lov og eiendom og dets interesser på alle områder, igjen praktisk kunne bli gjennomført, og gjennomført av myndigheter som det norske folk — så langt situasjonen tillot det — hadde tillit til.

Høyesterett tok derfor spørsmålet opp om hva der kunne gjøres, og med støtte av en rekke organisasjoner, deriblant også Arbeidernes faglige Landsorganisasjon på arbeidernes vegne, fikk en til slutt ved forhandlinger med de tyske myndigheter den ordning i stand at Høyesterett skulle nevne opp et administrasjonsråd for de besatte områder, som overtok den sivile forvaltning. Men for å få denne ordning hvorved Quislings regjering skulle tre tilbake, så var det nødvendig at alle ledende organisasjoner på næringslivets område ute hos den tyske minister Brauer måtte avgi skriftlig erklæring om at de gikk inn for denne ordning og støttet Administrasjonsrådet på helt forsvarlig og lojal måte og bidra sitt til at ro og orden skulle herske i de besatte områder. Erklæringen ble undertegnet på Landsorganisasjonens vegne av meg, Næss, Raaen og Bech, og det skjedde den 15. april, offentliggjort den 16. april.

Så forelå da i disse dager indekstallet for mars. Hva ville det så bli gjort med lønnsreguleringen? Etter konferanse med direktør Dahl i Norsk Arbeidsgiverforening sendte Norsk Arbeidsgiverforening ut den melding at lønnsregulering skulle finne sted på basis av tariffavtalene, at arbeiderne skulle få prisstigningen dekket ved lønnstillegg i henhold til tariffavtalene. Det betydde for arbeidere som hadde januarregulering, for menn 8 øre pr. time i lønnstillegg og for kvinner 5 øre pr. time.

Om dette spørsmål om lønnsregulering ble det stor strid innafor arbeidsgiverkretser, og allerede den 17. april måtte vi ha forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening, hvor arbeidsgiverne uttalte at den nå-

værende krisesituasjon vanskeliggjorde bedriftenes muligheter for å holde bedriftene gående på de gamle vilkår, og at disse vansker ville bli forøket hvis lønningene skulle ytterligere forhøyes. De henstillet at arbeiderne måtte gå med på at de forestående indeksreguleringer måtte reduseres eller utsettes.

Arbeidernes representanter meddelte at saka var drøftet på et møte 17. april om aftenen av tillitsmenn fra Landsorganisasjonen og forbundene. Dette møte fant ikke å kunne anbefale at dyrtidstillegget ble sløyfet, i alle fall ikke på det nåværende tidspunkt. Under henvisning hertil måtte Landsorganisasjonens representanter henstille til Arbeidsgiverforeningen ikke å kalle tilbake den beskjed bedriftene hadde fått om utbetaling av dyrtidstillegget. Arbeidsgiverforeningens representanter meddelte at etter Landsorganisasjonens henstilling vil det utsendte sirkulære foreløpig ikke bli endret. De var også rede til å fortsette konferansen. Dyrtidstilleggene var på denne måte sikret rent juridisk. Men vi var jo klar over at slik som situasjonen forelå, så ville det være praktisk talt umulig for Arbeidsgiverforeningen — og også for Landsorganisasjonen — å komme i forbindelse med alle distrikter, alle fagforeninger, og gjøre dem oppmerksom på hvilken stilling fagorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen hadde tatt, og at arbeidsgiverne til tross for Arbeidsgiverforeningens stilling til saka i større eller mindre grad ville unnlate å betale ut det dyrtidstillegg som tariffen sikret arbeiderne.

Det var også stor tvil fra juristenes side om Arbeidsgiverforeningen over hodet kunne gi et slikt pålegg til bedriftene, idet de hevdet at krig i henhold til norsk lovgivning er force majeure, og hvis Arbeidsgiverforeningen ga bedriftene pålegg i strid med forutsetningene i den norske lovgivning, så var det et pålegg som Arbeidsgiverforeningen kunne trekkes til ansvar for av den enkelte bedrift.

Nå, disse juridiske problemer kan jeg ikke ha noen mening om, for jeg har ikke studert jus. Jeg lot anstille undersøkelser, og jeg gikk ikke til noen ringere enn høyesterettsjustitiarius og spurte ham til råds, og justitiarius svarte meg at selvfølgelig er krig force majeure. Men en annen ting er det om retten kommer til det resultat at krigssituasjonen ville bli force majeure i alle tilfelle. Jeg vil derfor gi dere det råd, sa justitiarius, at De noterer de tariffbrudd som begås, så De etterpå får anledning til å behandle disse i retten. Jeg tror, sa justitiarius, at dette er et godt råd jeg gir Dem.

Administrasjonsrådet hadde fått en fullmakt av Høyesterett, men Administrasjonsrådet hadde ikke av Høyesterett fått noen lovgivningsmakt. Administrasjonsrådet kunne derfor ikke vedta forordninger som hadde lovs kraft. Den eneste myndighet som kunne gi forordninger med lovs kraft, var de tyske myndigheter. I henhold til Haagerkonvensjonen kan okkupasjonsmakten gi forordning med lovs virkning. Og den 24. april utstedte Hitler følgende forordning:

«Regjeringen Nygaardsvold har gjennom sine proklamasjoner og sin opptreden og ved de militære kamphandlinger som finner sted etter dens vilje, skapt krigstilstand mellom Norge og det tyske rike. For å sikre opprettholdelsen av den offentlige ro og det offentlige liv i de norske områder som står under de tyske troppers beskyttelse, forordner jeg:

Artikkel 1.

De besatte norske områder stilles under en «Rikskommisær for de besatte norske områder». Han skal ha sete i Oslo. Rikskommisæren skal varetta det tyske rikets interesser og er den øverste regjeringsmyndighet i sivile saker.

Artikkel 2.

Rikskommisæren kan betjene seg av det norske administrasjonsråd og de norske myndigheter for å gjennomføre sine forordninger og utøve forvaltningen.

Artikkel 3.

1. Den rettsorden som har gjeldt hittil, blir i kraft så langt dette er forenlig med besettelsen.

2. Rikskommisæren kan gjennom forordninger skape ny rett. Disse forordninger skal forkynnes i et «Forordningstidende for de besatte norske områder».

Artikkel 4.

Sjefen for de tyske tropper i Norge utøver den militære høyhetsrett. Hans forordninger på det sivile område blir bare gjennomført av rikskommisæren. I den utstrekning og så lenge den militære situasjon krever det, har sjefen for troppene rett til å føre de tiltak som er nødvendige for å gjennomføre hans militære oppdrag og sikre Norge militært.

Artikkel 5.

For å gjennomføre sine forordninger kan rikskommisæren benytte seg av tyske politiorganer. De tyske politiorganer står til rådighet for sjefen for de tyske tropper i Norge i den utstrekning de militære behov krever det og rikskommisærens oppgaver tillater det.

Artikkel 6.

Rikskommisæren står umiddelbart under meg, og han får retningslinjer og instruksjer av meg.

Artikkel 7.

Til overkommisær for de besatte norske områder utnevner jeg overpresident Terboven.

Artikkel 8.

Forskrifter til utfyllingen og gjennomføringen av denne forordning blir etter mine retningslinjer utferdiget for sivile saker av rikskommisæren og sjefen for rikskanselliet og for militære saker av sjefen for forsvarsmaktens overkommando.»

Ved denne forordning hadde rikskommisæren fått fullmakt av okkupasjonsmakten til å gjennomføre ny rett og gi forordning med lovs kraft. Rikskommisæren utstedte følgende proklamasjon den 26. april:

«Etter førerens befaling har jeg som rikskommisær overtatt hele den sivile myndighet i de besatte norske områder for den tid okkupasjonen varer.

Som min hovedoppgave ser jeg:

Opprettholdelsen av ro, sikkerhet og orden, tryggingen av et ordnet økonomisk og kulturelt liv for befolkningen og tilveiebringelsen av alle forutsetninger for de militære behov som er nødvendige i et land hvor det mot den tyske riksregjerings vilje beklageligvis ennå må kjempes.

Jeg går imidlertid til denne min oppgave med den beslutning å begrense ulemper og byrder for befolkningen til det uunngåelige.

Den avgjørende forutsetning for dette er at befolkningen mottar mine tiltak lojalt og beredvillig følger dem.

De norske administrasjonsmyndigheter har stilt seg til rådighet for samarbeid. De fortsetter i sine embeter og skjøtter sine verv som hittil.»

I disse dagene oppsto jo også et stort problem, som det var uenighet om, — ikke i sekretariatet, ikke blant Landsorganisasjonens tillitsmenn eller forbundenes tillitsmenn, men som der i alle fall var uenighet om mellom organisasjonsledelsen og visse personer eller grupper innen arbeiderklassen, — og det var stillingen til 1. mai. I Landsorganisasjonen var vi av den oppfatning at 1. mai i år slik som forholdene lå an, ikke kunne festligholdes. Hele situasjonen innbød etter vårt skjønn ikke til fest. Dette var ikke det eneste avgjørende. Det var også et annet hensyn vi skulle ta. Hvis det ble store møter eller sammenkomster av arbeidere, hadde en da noen sikkerhet for at ikke andre elementer kunne søke å skape uro, og hva ville en storstilet anlagt uroskapning blant arbeidermassene i Oslo bevirke for organisasjonens fremtidige arbeid? Ville det være mulig for arbeidernes faglige organisasjon å unngå en sønderlemmelse hvis det lyktes, og hvis det var planer til stede om å skape uro? Vi kom til det resultat at 1. mai 1940 skulle være vanlig arbeidsdag, og at vi måtte gå inn for å oppfordre alle våre organisasjoner, alle våre meningsfeller om å unnlate å lage møter eller sammenkomster 1. mai, holde seg hjemme, vise kall ro — som uttrykt av oss i vårt opprop i avisene. Det viste seg i alle fall i byen her og etter de rapporter jeg har fått, at det overveiende flertall arbeidere i landet var enig i vårt standpunkt til 1. mai-spørsmålet. Og jeg vil si: til tross for enkelte spredte forsøk så viste arbeiderklassen i de besatte områder en disiplin som avtvang alle våre motstandere den høyeste respekt.

Etter at vi fikk Administrasjonsrådet, og etter at vi begynte å få rapporter både fra innenbys og utenbys arbeidsplasser, så begynte en å få en viss oversikt over hvordan stillingen var for arbeidet. Bedriftene hadde måttet gå til innskrenkninger — det skjedde for øvrig etter henstilling fra Arbeidsgiverforeningen som vi var enig i, råstoffene skulle forsøkes drøyet for at arbeidet skulle vare lengst mulig. Arbeidet ble fordelt mellom bedriftenes forskjellige arbeidere og funksjonærer i den utstrekning det over hodet var mulig. Men vi skjønte jo også at den tilstand som var skapt rundt omkring på arbeidsplassene, gjorde forholdene svært vanskelig for arbeiderne. Lønningene var redusert. Det ville ikke være mulig for oss å rekke fram med noe rettsapparat på dette tidspunkt. Arbeidsmedleggelse kunne vi ikke gå til, og en måtte jo søke fram til en ordning for disse forhold for å få et grunnlag igjen for et fortsatt arbeid. Oppbyggingsarbeidet består ikke bare i å gjenoppbygge hus, —

for fagorganisasjonen måtte der også foretas et oppbyggingsarbeid både i individenes sinn og i den rettsordning som fagorganisasjonen i den siste menneskealder har skapt ute på arbeidsplassene.

Vi opptok derfor i sekretariatet spørsmålet om at vi som en hjelpeinstans for Administrasjonsrådet måtte få oppnevnt en komité, ei nemnd, et utvalg. Navnet spilte ingen rolle for oss, men vi måtte søke å få i stand dette hjelpeorgan for Administrasjonsrådet med det oppdrag å søke å skape orden i arbeidslivet, både når det gjelder tilførsler av råstoffer, omlegging av industrien, omlegging av transportmidlene, forbindelse med andre land, og ikke minst at der måtte føres kontroll med bedriftenes delvis hensynsløse avskjedigelse av arbeidere og nedsettelse av arbeidernes lønninger.

Administrasjonsrådet gikk med på Landsorganisasjonens krav om å nedsette et sådant hjelpeorgan for Administrasjonsrådet, og vi fikk da Nemnda for Industri og Omsetning.

Den 4. mai sendte nemnda et forslag til Administrasjonsrådet. Dette vedtak lyder så:

«1. Nemnda for Industri og Omsetning vil foreslå for Administrasjonsrådet at ingen bedriftstans i næringslivet må finne sted uten at den på forhånd er anmeldt til Nemnda for Industri og Omsetning med angivelse av grunn for arbeidsstansen.

Nemnda henstiller til næringslivets organisasjoner at der inntil videre ikke foretas oppsigelse av funksjonærer og arbeidere, og at fordeling av arbeidet skjer under hensyntagen til bedriftens gang og den enkelte forsørgelsesbyrde.

2. Nemnda for Industri og Omsetning vil foreslå for Administrasjonsrådet at de tariffmessige lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde inntil annerledes bestemmes enten ved forhandling mellom tariffens parter eller myndighetene.

3. Nemnda for Industri og Omsetning vil straks søke samarbeid med våre kredittinstitusjoner for å lette kreditt- og betalingsforholdene.

4. Nemnda ønsker å foreta en oppdeling av næringslivet i enkelte store interessegrupper som naturlig kan behandles under ett. Deretter vil nemnda straks ta direkte konferanser med disse grupper enkeltvis — allerede mandag — for å skaffe seg oversikt over problemene. Denne gjennomgåelse av næringslivet må skje i hurtig tempo. Partene må derfor være forberedt på å gi en kort fremstilling av forholdene innen bransjen. Tall og statistikk må legges fram skriftlig.»

Etter at nemnda hadde vedtatt dette, kom også tariffspørsmålet i en annen stilling. Men det var fremdeles uklart på en rekke punkter når det gjaldt tariff-forholdet, bl. a. for kommune og stat. Disse spørsmål ble da ordnet litt etter litt slik at en kom fram til en noenlunde ensartet ordning.

Nemnda for Industri og Omsetning ble sammensatt av: Advokat Einar Sunde som formann, direktør Gunnar Schjelderup, grosserer Carl Bøyesen, direktør Willy Eger og meg.

Vi begynte da arbeidet med gjennomgåelse av de forskjellige industrigrupper, hvor en innkalte representanter for bedriftene og forbun-

dene. Det ble naturligvis ikke mulig å få noen fullstendig gjennomgåelse. Men det var jo særlig en del punkter som en måtte bringe på det rene med hensyn til årsakene til driftsstansene. Skyldtes det krigsskader, skyldtes det transportvansker, var det mangel på råstoffer, eller var det mangel på kreditt? Alle årsaker var til stede i større eller mindre utstrekning for alle bedrifter. Men det var én årsak som var felles for nesten alle, og det var finansieringsvansker. En fikk da kalt sammen et møte av bankforeningene for privatbankene, sparebankene, Norges Bank og de store forsikringsselskaper for å drøfte finansieringsproblemene for næringslivet. Det ble til sist sluttet avtale mellom Norges Bank og de øvrige banker i landet at finansieringen av bedriftslivet skulle foregå på normal måte. I de tilfelle det var nødvendig å yte krisekreditt, skulle Norges Bank stå som regarantist. Det var fremdeles banker i landet som nektet å finansiere bedriftene. Bedriftene skrev så inn til nemnda, og som regel var det tilstrekkelig at en i svaret sendte med en avskrift av den avtale som var sluttet mellom Norges Bank og de private banker. Kreditten løste seg da etter hvert. Men det var også tilfelle hvor en måtte bruke hårdere midler for å tvinge bankene til å yte kreditt.

Transportvansker som bedriftene hadde, er naturligvis litt etter litt blitt løst på en måte, fordi veier og broer er blitt reparert, og jernbanen har begynt å gå. Men transportvanskene er delvis forverret på grunn av bensinmangel, brenselvansker. Bensinmangelen vil nå bli avhjulpet, idet en er i full gang med å bygge om lastebiler til ved- eller trekolfyring, og når det er gjennomført, håper en at transportvansken skal bli avhjulpet i tilstrekkelig grad. Men det kommer fremdeles til å bli vansker for bedriftene når det gjelder råstoffer. Vi kan ikke fremstille alle de råstoffer som den norske industri behøver, og forbindelse med utlandet er mangelfull, transportvanskene er store, og betalingsvanskene mellom landene er også store. Vel kan en si at vi har noen ting å selge. Ja visst, det er klart vi har noe å selge. Men for det første er det spørsmål om de land som vi skulle få råstoffer fra, har behov for det vi har å selge, og for det annet, i hvilken utstrekning disponerer vi selv de ting vi har å selge? Det må vi jo være klar over at vi er i et hørtatt land, og at de som har den militære besettelse av landet, til en viss grad vil bestemme hvor vi skal anbringe de varer vi har å selge. Vi har ved en avtale med Tyskland fått en ordning slik at vi kan levere tømmer, trevarer, papir, cellulose og tremasse, og få kol og koks tilbake innenfor bestemte begrensninger. Vi er i denne avtale lovet at vi skulle få omkring 1 200 tusen tonn kol og 400 tusen tonn koks. Noe av dette er kommet til landet. Noen skipning eller utførsel av papir, tremasse og cellulose er foregått. Men selv om vi får inn all denne koks og kol, så er det ikke mer enn det som må til for å dekke industriens behov. Til oppvarming av leiligheter, butikker o. l. kan ikke en tonn av dette avsees. Når det gjelder brenselvansker, har en ikke noe annet å bygge på enn de brenselforsyninger Norge kan få ved hjelp av egen produksjon av brensel, og det er torv og ved. Mulig er det at vi kan få noe kol fra Svalbard nå da krigen er slutt her i landet, men jeg kjenner ikke til hvordan dette ligger an.

Under de drøftelser vi hadde med Administrasjonsrådet om den økonomiske situasjon i landet, gjorde direktør Jahn meg oppmerksom

på at han hadde hatt konferanse med de tyske myndigheter om den økonomiske situasjon, og hvor det var fremholdt eller spurt om hvorvidt arbeiderne og det norske folk for øvrig var oppmerksom på at krigssituasjonen kunne medføre — og sannsynligvis måtte medføre — en foreløpig nedsettelse av folkets levestandard. Forholdet var jo det at den inntekt som handelsflåten hadde bragt Norge i tidligere år, ikke lenger disponertes av det norske folk. Den var satt fast i utlandet. Det samme gjelder de inntekter som hvalfangstflåten skulle bringe landet. Den eksport vi før har hatt, var delvis stanset, ja en kan vel si at den var stanset helt ved krigens utbrudd. Råstofftilgangen vil bli vanskeligere og vanskeligere for hver tid som går osv.

Så oppsto det problem: Var en klar over at en kunne gå tider i møte hvor levestandarden måtte senkes.

Jeg for mitt vedkommende vil si at det er vel ikke så svært mange som har sine fulle evner til tenkning i behold, som ikke må innrømme at her foreligger det store vansker, så store vansker at det for et hvilket som helst styre er umulig foreløpig å opprettholde *det samlede norske folks levestandard i samme utstrekning som før*.

Men spørsmålet var hvilken vei en skulle gå. Tyskerne hadde pekt på at det var to veier å gå. Den ene veien var prisstigningsveien. Den annen vei var lønnsreduksjonsveien. Vi drøftet denne situasjon og kom til det resultat at prisstigningsveien kunne romme fare for en inflasjon. Den behøvde ikke alltid å bety inflasjon, men den rommer en meget stor fare for inflasjon. Vel kan en si, denne faren kan en løpe, en tar den risiko. Men denne inneholder jo en annen og meget betydningsfull økonomisk realitet. Den inneholder nemlig den økonomiske realitet at alle som har lagre, får ved en prisstigning høve til å beregne seg etter mitt skjønn en uberettiget gevinst på sine salg, og de bedrifter, bønder og andre som produserer varer for salg, får høve til en økonomisk gevinst som andre samfunnsgrupper ikke har. Jeg uttrykte det kort og godt slik at prisstigningslinjen, vel å merke uten lønnstillegg, den linjen betyr at en gjør de rike rikere og de fattige fattigere. Dessuten inntreffer det forhold at hvis en betrer prisstigningslinjen, så står en i fare for at det skjer en delvis helt ukontrollert prisstigning. Selv med den aller sterkeste kontroll vil det ikke være mulig — har en først betrådt den linjen — å være i stand til å kontrollere enhver prisstigning.

Det var i konferansen i Stortinget til stede representanter for Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Likeledes var til stede representanter for de tyske myndigheter som har ansvaret for det sosiale arbeid i Norge, og hvor vi drøftet disse ting. Jeg sa at arbeiderne naturligvis ikke ønsket hverken prisstigning eller lønnsreduksjon. Men jeg sa dessuten at hvis situasjonen er den at vi har valget mellom de to linjer, så velger jeg før en kontrollert lønnsreduksjon enn en delvis ukontrollerbar prisforhøyelse. Ja, sier de, det er ikke meningen at prisstigningen skal være ukontrollert. Dertil svarte jeg: Jeg er klar over det, men det vil delvis bli en ukontrollert prisstigning. Men skal en gå til lønnsreduksjon, så skal en ikke gå til prisstigning. Begge deler skal vi ikke ha. Nei, det var klart. Vi skulle ikke ha begge linjer.

Vi fikk så det spørsmål om hvordan tariffene skulle kunne endres.

Det var ført langvarige forhandlinger om dette spørsmål. Der ble også utstedt en forordning den 23. mai, hvorefter det i dag er norsk rett å forandre tariffene på det tidspunkt myndighetene finner det nødvendig å forandre inngåtte tariffavtaler. Jeg viser her til Hitlers forordning hvor Terhøven har rett til å innføre ny rett. Dette er dradd i tvil av enkelte personer. Nå vel, jeg vil gjenta at jeg er ikke jurist. Men en må se disse ting i sammenheng, og da kan i hvert fall ikke jeg forstå at en kan hevde den ting at det ikke i dag er norsk rett å forandre tariffavtaler. Og denne forordning er godkjent av de myndigheter som har rett til å bestemme i Norge i dag.

Riksmeglingsmannen ga en pressemeddelelse samtidig med at denne forordning var i verksatt, og hvor han bl. a. sier, at de lange forhandlingers tid er forbi. Partene har adgang til å forhandle i to dager, og blir de ikke enige, skal de gå til meglingsmannen, og meglingen skal være slutt på to dager. Det kreves av dem som møter som forhandlere, at enighet skal oppnåes på stedet uten å forelegge det for medlemmene. Det er ikke adgang til å etablere avstemninger som før.

Jeg sa til Riksmeglingsmannen under de forhandlinger vi førte, og hvor denne lønnsreduksjon på 12 øre pr. time eller januar-dyrtidstillegget falt vekk, mens mars-tillegget skal fortsette: Jeg forbeholdt meg at sekretariatet skulle få adgang til å holde møte med forbundene, og hvis ikke, kom vi til å forkaste et hvilket som helst forslag over bordet.

I og med denne kategoriske erklæring som her ble gitt, fikk vi adgang til å holde møte med forbundsstyrene. Da forbundsstyrene hadde behandlet saka sammen med sekretariatet, ble forslaget godkjent mot to stemmer. Det var en av styremedlemmene i Arbeidsmannsforbundet og en i Jernbaneforbundet som stemte mot. Resten stemte for.

Naturligvis er det så at lønnsreduksjon i disse tider ikke smaker, og gudene skal vite at iallfall for dem som arbeider på innskrenket tid, er situasjonen i mange tilfelle fortvilet.

Vi for vårt vedkommende holdt på helt til vi kom på siste tamp, at de som arbeidet på innskrenket tid hvis de arbeidet 24 timer skulle ingen reduksjon ha, og for øvrig at reduksjonen av dyrtidstilleggene skulle foretas med 1/48 av dyrtidstillegget for hver time arbeidstid var innskrenket.

Denne linje ble avvist av arbeidsgiverne som helt uantakelig. Vi kan innrømme at der kan være visse vansker ved å etablere en lønnsordning hvorefter lønningene i en krisesituasjon skal forhøyes i forhold til arbeidstidens forkortelse. Men det er en riktig ordning. Det er i alle fall et nytt system, og det er selvfølgelig ikke så enkelt i løpet av en to tre dager å komme fram til et nytt lønssystem.

Jeg er glad for at selve prinsippet er drøftet, og jeg vet at myndighetene har beskjeftiget seg med dette problem etter på. Og det kan være mulig at vi også i denne tid hvis den varer, må komme inn på denne linje.

Arbeidsløshetssituasjonen og hjelpearbeidet for de arbeidsløse har sekretariatet drøftet. I et annet punkt på dagsordenen vil denne sak bli behandlet. Jeg vil bare nevne at enkelte forbund har innført en hjelpekasse. Fagorganisasjonen har vært i forhandlinger med myndighetene om at disse nye arbeidsledighetskasser skal komme i samme stilling som

de eldre arbeidsledighetskasser når det gjelder statsunderstøttelse. For øvrig skal jeg ikke komme inn på disse spørsmål.

Det er også en annen meget viktig oppgave som vi har hatt under behandling. Og det er selve arbeidsanvisningen, hvor arbeidsledighetsinspektør Hvidsten mener at all arbeidsanvisning skal skje gjennom offentlige kontorer, at det skal være forbudt en arbeidsgiver å henvende seg til en fagforening med anmodning om å skaffe arbeidere. Forhandlingene om dette problem er ikke ført til ende. Jeg ba vedkommende myndigheter om å få høve til å bearbeide dette problem noe videre og ba om å få utsettelse med å ta standpunkt til saka inntil den store politiske situasjon for Norge er avklart noe mer.

Jeg har imidlertid hevdet at skal vi gjennomføre tvang for alle arbeidere til bare å melde seg til arbeidskontoret eller til annen offentlig myndighet, at de fratas retten til å henvende seg til sin fagforening og søke opplysninger om arbeidsmarkedets stilling osv. og eventuelt nektes å ta arbeid gjennom en anvisning fra en bedrift til en fagforening, mens arbeidsgiverne får full anledning til å ta inn arbeidere enten direkte eller gjennom arbeidskontoret, da skaper en det forhold at der utenfor hver arbeidsplass hvor det kan være mulighet for å innta arbeidere, vil danne seg større eller mindre køer, hvor arbeidsgiveren eller hans representant kan gå og peke ut i flokken hvem han vil ha. Denne ordning mener jeg, at fagorganisasjonen må motsette seg så langt råd er. Om elendigheten kan være stor i et land eller i en by, så skal vi ikke tvinges til å vise fram elendigheten mer enn nødvendig. Det er ingen nasjon, intet folk, som tjener noen ting på det.

Den ordning som arbeidsledighetsinspektøren har krevd, vil dessuten etter mitt skjønn bety at lønnsnivået og arbeidsvilkårene blir presset ned slik som visse grupper av borgerskapet ønsker å få gjennomført. Jeg tenker på hvordan vil det gå f. eks. transportarbeiderne, som har sin egen arbeidsanvisning, hvis arbeidsanvisningen skal gå gjennom arbeidskontoret? Og hvordan med andre — og da særlig minstelønnstakerne? Det vil i praksis bety at den nye form for arbeidsanvisning kommer til å presse lønnsnivået suksessivt ned på minstelønssatsen. Det vil bety at lønnsnivået presses ned en 20—30 pst.

Jeg skal slutte med dette.

Sekretariatet mener at det er nødvendig for det fortsatte arbeid at en får godkjenning på det som fagorganisasjonen har foretatt i disse vanskelige tider, og at representantskapet fastsetter linjene for fagorganisasjonens framtidige arbeid under denne krise.

Fagorganisasjonen har for sitt arbeid vedtatt et program som ble utsendt 22. mai, og vi har lagt fram en innstilling fra sekretariatet, som medlemmene bes studere. Men det må jo nødvendigvis sees i sammenheng med vedtaket av 22. mai.

Vi vil søke om godkjenning for vårt arbeid, om godkjenning for den linjen vi har trukket opp 22. mai, og det tillegg som er gitt i den mangfoldiggjorte innstilling. Hva en skal gjøre i hver enkelt situasjon, er det ikke mulig å si i dag, men vi har da i alle fall trukket opp hovedlinjen for fagorganisasjonens arbeid.

Sekretariatet foreslo:

Landsorganisasjonens representantskap samlet til møte 24. juni uttaler:

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon har i alle sine handlinger innen de besatte områder hatt for øye det store hovedmål som er uttrykt således i sekretariatets programuttalelse:

«Landets frihet og folkets selvstyre i nåtid og framtid er for oss alle et umistelig gode og kan bare sikres ved en fast opptreden fra alle byggende og skapende krefter i vårt folk.»

Landsorganisasjonen medvirket derfor sammen med de øvrige organisasjoner ved opprettelsen av Administrasjonsrådet for de besatte områder og gikk inn for å skape ro og orden for å sikre grunnlaget for en norsk siviladministrasjon og rettsorden under okkupasjonen.

Forhandlingene med Arbeidsgiverforeningen ga garanti for opprettholdelsen av tariff-fellesskapet og fagorganisasjonens innflytelse på dette viktige felt. Okkupasjonstilstanden har medført nye regler for fastsettelse av tariffen samt andre innskrenkninger i vår virksomhet. Fagorganisasjonen vil dog med all den innflytelse den eier, fortsatt varetta det arbeidende folks interesser.

Representantskapet slutter seg helt ut til det arbeidsprogram som ble lagt fram av sekretariatet 22. mai, i det en særlig understreker følgende:

«Landsorganisasjonens virksomhet i denne tid har gått ut på å søke opprettholdt det økonomiske liv og det arbeidende folks levestandard så langt det lar seg gjøre. Vi vil fortsatt søke å sikre et rimelig livsopphold for hele folket. De byrder som krigen og blokaden medfører, må fordeles etter samfunnsklassenes bæreevne. Til fremme av dette grunnsyn vil arbeiderorganisasjonene medvirke i de instanser som opprettes for å trygge landets forsyninger og for å sikre folkeøkonomien.

Det arbeidende folk er alltid best tjent med at stabilitet i de økonomiske forhold blir opprettholdt, at leveomkostningene og lønnsnivået unngår større forandringer enn dem som er absolutt påkrevd. Hvis prisforhøyelser er unngåelig, må de søkes kompensert ved lettelser i andre poster i leveomkostningene.»

Dette grunnsyn har vært det styrende for fagorganisasjonen så vel ved behandlingen av tariffreguleringen som ved kravet om rentelettelser og prisreguleringer.

Representantskapet vil på det sterkeste framheve at kredittordningen må løses ut fra samfunnsomsynet slik at det kan bli fortgang med gjenoppbyggingen av de krigsherjede strøk, at bedriftslivets nye tiltak og omlegginger ikke treneres, at den offentlige vei- og anleggsvirksomhet utvides, at mat-, brensel- og kraftforsyningen fremmes, at hele landets arbeidsliv stimuleres til å yte den høyeste innsats for å berge vårt folks liv og levestandard under krisen.

Under de vanskelige økonomiske forhold for befolkningen er det mer nødvendig enn noensinne at Arbeidervernloven og de sosiale trygder opprettholdes, og at Arbeidsløshetsstrygden settes ut i livet så langt den økonomiske evne rekker.

Å gjennomføre den gjenoppbygging og omlegging av vårt næringsliv som nå må til på så mange felter, krever en samfunnsbetonet vilje og kraft fra alle klasser i folket. Bare ved de ytterste anstrengelser og det mest oppofrende samarbeid vil det lykkes det norske folk å overvinne vanskelighetene.

Den organiserte arbeiderklasse har allerede vist sin vilje til dette samarbeid og erklærer seg framleis beredt til å være med og bære de felles byrder som situasjonen krever.

Representantskapet går derfor også ut fra at hvis det blir foretatt en videre utbygging av regjeringsapparatet innen okupasjonen, da må arbeiderklassen også få sine representanter med.

Etter at nå hele vårt land er kommet inn under okupasjonsmyndighetene, retter Landsorganisasjonens representantskap en inntrengende oppfordring til den samlede arbeiderklasse om å danne en levende, ubrytelig solidaritetsring om sine organisasjoner. Fagorganisasjonen er den største folkeorganisasjon i vårt land. Det gir både ansvar og forpliktelser i så skjebnesvangre tider som nå.

Representantskapet oppfordrer alle medlemmer til ved et tillitsfullt samarbeid og en fullstendig enhetlig opptreden å skape den ro, verdighet og faste sikkerhet i alle våre uttalelser og handlinger som er så svingende nødvendig under de nåværende forhold.

Stor vanskeligheter skal gjennomleves. Det kreves av hver mann og kvinne at de skal gjøre sin plikt til det ytterste mot organisasjonen, mot klassen og folket.

Fagorganisasjonen går inn for gjenoppbyggingen og hjelpearbeidet i hele sin utstrekning og vil mønstre alle sine medlemmer i dette vidt-favnende samfunnsarbeid.

Arbeiderklassen vil samarbeide med alle gode krefter i folket for å bygge næringslivet opp igjen og for å trygge og bevare vårt selvstyre og vår frihet for framtida.

Skal arbeiderklassen evne å utføre sin del av denne kjempemessige folkeoppgave, så kreves det først og fremst full solidaritet og enhet innen rekkene. Ingen må gå sine egne veier, hverken enkeltvis eller gruppevis. Hver mann må veie sine ord og handlinger under omsynet til hele organisasjonen, hele folkets skjebne.

Representantskapet venter at hver forening, hver samorganisasjon, hvert forbund er fullt oppmerksom på de alvorlige, skjebnetunge tider vi står midt oppe i, slik at alle tillitsmenn medvirker til et intimt samarbeid og en fullkommen enhetlig opptreden innen hovedorganisasjonen.

Arbeiderklassens samkjensle og innsats under gjenoppbyggingen vil da kunne prege hele vårt samfunnsliv og bidra til å trygge vårt folks framtid.

Som de mest påtrengende oppgaver som foreligger, og som må løses straks, vil representantskapet anføre følgende:

1. Det daglige million-tap av realverdier som landet lider ved arbeidsløshet og korttidsarbeid, må bringes til opphør ved:

a) Igangsetting av utvidet drift ved alle offentlige anlegg så som jernbanene, veivesenet, havnevesenet, kraftutbyggingene, vassdragsreguleringer m. v.

b) Igangsetting av forsert produksjon av materialer, arbeidsredskaper og maskiner for gjenoppbyggingen av de krigsskadede byer og distrikter. Transport til og lagring av materialer på forbruksstedet.

c) Hurtig gjennomføring av reguleringsplanene for de krigsskadede steder så gjenoppbyggingsarbeidet kan påbegynnes snarest mulig.

2. Korttidsarbeidet må søkes brakt til opphør ved:

a) At bedriftene tildeles bestemte oppgaver av livsviktig betydning for samfunnet.

b) At råstoffer søkes skaffet fra nord-, mellom-, øst- og syd-Europa.

c) At råstoffer som er til stede, og de som skaffes, fordeles mellom bedriftene på en rettferdig måte.

d) At arbeidere og funksjonærer midlertidig søkes overført til et annet passende arbeid.

3. Personer med forsørgelsesbyrde som er beskjeftiget på innskrenket tid, må sikres forsvarlig underhold for seg og sin familie ved offentlig tilskudd til lønnen. Dette tilskudd må ikke betraktes som forsorgsbidrag.

4. Ytterligere nedsetting av utlånsrenten både for driftskreditter og obligasjoner m. v.

5. Reduksjon av husleien så den kommer i samsvar med det lavere rentenivå.

6. Kraftig inn gripen mot en hver tendens til prisforhøyelser. Overtrødelse av prisforskriftene straffes med inndragning. Samfunnsmessig kontroll med omsetningen av nødvendighetsartikler for befolkningen. Rasjonering gjennomføres for salg av klær, skotøy o. l.

7. Forbud mot tvangsauksjoner på alle eiendommer og eiendeler tilhørende personer eller bedrifter som er kommet i økonomiske vansker på grunn av krisen.

8. Forbud mot å oppsi fra boliger og driftslokaler m. v. for så vel familier som bedrifter som er kommet i økonomiske vansker på grunn av krisen.

9. Fastsettelse av maksimalutbytte på aksjer. Forbud mot utdeling av gratisaksjer og oppskrivning av aksjekapitalen uten tilsvarende innbetaling. Forbud mot å unndra bedriftene nødvendig driftskapital ved nedskrivning og innløsning av aksjekapital e. l.

10. Full samfunnsmessig kontroll med alle banker og kredittinstitusjoner for derved å sikre gjennomføring av de samfunnsøkonomiske oppgaver til trygging av folkets materielle, sosiale og kulturelle liv.

Møtet hevet klokken 18.

Formiddagsmøtet tirsdag 25. juni.

(Ordstyrer: *Ludv. Buland*).

Protokollen fra gårdsdagens møte referertes og ble uten merknader vedtatt.

Istedenfor Olaf Hansen, Tekstilarbeiderforbundet møtte Fr. Arnesen, istedenfor Kåre Haugen, Arbeiderpartiets Presseforbund møtte Alfr. M. Nielsen. Istedenfor Andreas Torp, Elektrikerforbundet møtte Søreide.

Konrad Nordahl ga en utgreiing av det organisasjonsarbeid som var utført av ham etter 9. april. *Lars Evensen* ga en del supplerende opplysninger i samme forbindelse.

Elias Volan: Som jeg sa i går besluttet sekretariatet å velge en midlertidig ledelse for Landsorganisasjonen; men sekretariatets forutsetning har den hele tid vært at når de av kongressen lovlig valte tillitsmenn kom tilbake skulle de inntre i stillingene igjen. Sekretariatet har på ny behandlet saka etter at Nordahl og Evensen kom tilbake, og det er fortsatt enstemmig av samme oppfatning. Senest i går kveld kom vi til det resultat at Landsorganisasjonen må arbeide på den linje at Nordahl og Evensen hurtigst mulig kan inntre i sine stillinger igjen; men at de venter inntil den politiske situasjon er avklaret. Vi vet nemlig ikke hva vi vil risikere om vi nå forandrer vår linje. Personlig vil jeg føle det som en lettelse så snart som mulig å bli løst fra det ansvar vi nå har. Det samme er sikkert tilfelle med Nic. Næss og Berg. Jeg vil samtidig meddele at Riksmeglingsmannen lørdag hadde en konferanse med Nordahl og som jeg påhørte. Han rådde Nordahl og Evensen til foreløpig ikke å tiltre sine stillinger. Vår linje må være å arbeide for at Nordahl og Evensen så snart som mulig kan få høve til å tiltre sine stillinger.

Ordstyreren (Buland): Jeg vil gjerne høre med representantene om en ikke nå kunne trekke opp en linje for denne debatten, slik at de forhold som angår personene og de som dro avsted utsettes til en senere leilighet og at en nå diskuterer det som er foretatt siden 9. april og hvordan de framtidige retningslinjer skal være.

Ingv. Olsen: Det er flere ting som har interesse, f. eks. hvorfor forlot Nordahl Oslo? Vil det bli anledning til å stille det spørsmål?

Dirigenten: Det får representantskapet avgjøre.

Omar Gjesteby: Det er bra å snakke litt ut om disse ting. Bare det som allerede er sagt har avklart noe av misforståelsene. En bør derfor få høve til å komme inn på disse forhold.

Karl Tønneraas: Jeg vil advare dirigenten mot å søke å binde forsamlingen.

I. B. Aase: Jeg forstår det er representanter som har interesse av å vite hvorfor enkelte av tillitsmennene forlot Oslo. Allerede i slutten av februar måned ble det nedsatt et evakueringsutvalg for å utarbeide en plan ikke bare for Landsorganisasjonen men også for forbundene og dette utvalg ble bestående av Per Lie, revisor Graver og ingeniør Gleditsch. Det var ikke lite arbeid som her måtte gjøres. Det ble bl. a. truffet foranstaltninger for leie av bombesikre rom. Således ble det gjort hen-

vendelse til Kongsberg om leie av en gruve og det ble videre opprettet kontrakt med Bygningsarbeiderforbundet om leie av kjellerlokaler i deres hus. Det ble fra forbundene innhentet oppgaver over hvilke tillitsmenn og funksjonærer en anså det riktig å evakuere. Listen så sådan ut: Baker- og Konditorforbundet 2 tillitsmenn, Hotell og Restaurantarbeiderforbundet 4 tillitsmenn og 4 funksjonærer, Jern- og Metallarbeiderforbundet 6 tillitsmenn og 9 funksjonærer, Jernbaneforbundet 4 tillitsmenn og 4 funksjonærer, Litografisk Forbund 1 tillitsmann og 1 funksjonær, Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund 4 tillitsmenn og 4 funksjonærer, Skotøyarbeiderforbundet 2 tillitsmenn, Tekstilarbeiderforbundet 3 tillitsmenn og 5 funksjonærer, Treindustriarbeiderforbundet 3 tillitsmenn og 2 funksjonærer og Tobakkarbeiderforbundet 1 tillitsmann.

Når de nevnte forbund medtok samtlige tillitsmenn og funksjonærer berodde dette på en misforståelse, idet forutsetningen var at der skulle opprettes et felleskontor i Oslo med minst 1 tillitsmann fra hvert av de nevnte forbund og det nødvendige personale. Evakueringsplanens hensikt var ikke å bringe tillitsmenn og funksjonærer i sikkerhet, men sørge for at bilag, kartoteker og andre dokumenter, som ikke kunne erstattes, ble bragt i sikkerhet. Det var forutsetningen at de nevnte organisasjoner skulle henlegge en del av sin virksomhet til Landsorganisasjonens skole. De som ble tilbake i Oslo skulde henlegge sin virksomhet i Folkets Hus, Grünerløkka. De ting som det ikke var daglig behov for skulle bringes i sikkerhet i en kjeller i Bygningsarbeidernes Hus, som var leiet for dette øyemed.

Nå kom imidlertid okkupasjonen av Oslo den 9. april så plutselig at den vedtatte evakueringsplan ikke kunne gjennomføres som bestemt, idet skolen var opptatt av elever og dens beliggenhet kom inn under det område som det offentlige evakueringsutvalg opplyste var innenfor faresonen.

I møtet i administrasjonen den 9. april om morgenen ble det bestemt at en istedenfor skolen skulle henlegge administrasjonen til jernarbeidernes feriehjem på Viubråten. Etter administrasjonens beslutning skulle Evensen og jeg reise til feriehjemmet og Nordahl og Volan skulle bli igjen i Oslo sammen med det personale som ikke ble pålagt å reise til feriehjemmet. Forutsetningen var at det skulle opprettes en daglig forbindelse mellom feriehjemmet og kontoret i Oslo.

Etter at denne beslutning var fattet gikk en i gang med å pakke de viktigste dokumenter, kartotekene m. v. og alt vedrørende den daglige drift gjeldende kassakontoret og bilag. Det ble besluttet å utbetale funksjonærer og tillitsmenn lønn til og med den 15. april.

Da den kontante kassabeholdning alltid har vært liten, ble det nødvendig, for å skaffe dekning for utlønning og andre løpende utgifter, å ta ut penger av banken.

Jeg henvendte meg i det høve til banken for å få ut det nødvendige beløp. Imidlertid viste det seg at all bankvirksomhet var innstilt den dagen, og jeg var nødt til å vente til banksjefen og formannen for banken kom til stede. Det ble da i henhold til en i banken oppsatt protokoll besluttet at Landsorganisasjonen skulle få ta ut kr. 25 000.00. Da var klokken omkring 13 middag, og bilene som skulle besørge transporten

inklusive personalet til Viubråten, var da reist. Jeg gikk opp til Landsorganisasjonens kontor, hvor jeg traff Nordahl og Volan og de funksjonærer som skulle bli igjen i Oslo. Jeg foretok da utlønning til de funksjonærer som tidligere ikke hadde mottatt lønn og forlot kontoret ved 15-tiden sammen med o.r.sakfører Bech og frk. Mathisen.

Da major Quisling sendte ut sin proklamasjon om overtagelsen av regjeringsmakten, søkte jeg å få forbindelse med Nordahl og Volan, men forgjeves.

Imidlertid fikk jeg fredag den 11. april om morgenen besøk av sekretær Norli i Nansenhjelpen som fremholdt at vi hadde ansvar for om lag 500 flyktninger som var uten eksistensmidler.

Da dette sorterte inn under Justiskomiteén og Evensen var komiteéns formann, bestemte vi oss for å reise til Viubråten for å konferere med ham om hva det videre skulle gjøres.

Da vi kom til Stryken var det etablert militærsperring, og vi ble av kommanderende kaptein nektet å reise tilbake til Oslo. Vi ble kommandert over sperringen og måtte fortsette reisen til feriehjemmet, hvor vi da fikk et ufrivillig opphold i 6 dager.

Hans Eriksen foreslo:

«Nordahls redegjørelse tas til etterretning med forbehold om i et senere møte å komme tilbake til saken.

Den nåværende ledelse fortsetter inntil videre.

Da forholdene forandrer seg så å si dag for dag finner representantskapet ikke på dette møte å kunne vedta noen retningslinjer for framtida, men overlater det til sekretariatet, eventuelt i samråd med forbundsstyrene til enhver tid å ta stilling til forholdenes utvikling.»

Kristian Hansen, Kr. Jakopsen, Humblen og Skåra foreslo:

«Etter at Representantskapet har påhørt Nordahls og Evensens redegjørelse tar representantskapet denne redegjørelse til etterretning og godtar sekretariatets beslutning med omsyn til Nordahls og Evensens gjeninntredelse i sitt arbeid».

Ole Andersen Kiste: Jeg ble særs skuffet over de røster jeg hørte her i salen i går. Vi lever nå i en annen tid, hvor det mer enn tidligere er nødvendig å holde sammen. Det er ikke riktig å klandre dem som reiste ut og var med i kampen. Når det gjelder sekretariatets forslag så burde en også ha tatt med noe om boligbyggingen og videre at de høystlønnede må finne seg i å vise solidaritet med de lavestlønnede.

Omar Gjestebj: Jeg synes det var viktig å få de opplysninger Aase kom med om evakueringsplanen. Vi så jo slik på saken før den 8. april, at det gjaldt å finne fram til en plan så organisasjonsarbeidet fortsatt kunne foregå. Ikke for å skaffe tillitsmennene i sikkerhet, men for å holde virksomheten i gang på mer fredelige steder. Imidlertid kom krig på oss så plutselig at denne evakueringsplan ikke kom til utførelse. Hva trodde vi ville skje 9. april? Vi var vel nokså klar over at organisasjonsarbeidet ikke ville kunne drives på samme måte som tidligere. Det er ingen grunn til å kaste stenk på de kamerater som dro ut. Jeg

er derfor av den oppfatning at vi etter drøftelsene her bør være ferdig med denne sak. Derfor vil jeg foreslå:

- «1. Representantskapet tar til etterretning de meldinger som er gitt om arbeidet på begge sider av frontavsnittene etter 9. april 1940.
2. Representantskapet går ut fra at Nordahl og Evensen snarest trer inn i sine stillinger.»

Ordstyrerne foreslo:

«Representantskapet vil etter å ha påhørt Volans redegjørelse og den påfølgende diskusjon, gi sin fulle tilslutning til de vedtak som Landsorganisasjonens sekretariat har fattet og til den politikk som sekretariatet har ført i tia fra 9. april for å hevde de fagorganiserte arbeideres interesser på det faglige, økonomiske og sosiale område.»

Terje Riså foreslo:

«Landsorganisasjonens representantskap anerkjenner fullt ut det arbeid som er utført av Landsorganisasjonens tillitsmenn på de forskjellige steder i vårt land. Representantskapet forutsetter at de av kongressen valgte tillitsmenn inntre i sine stillinger og fortsetter sitt arbeid for det norske folks interesser.»

Ingvald Olsen: Jeg er ikke uenig i forslagene. Men var det nødvendig at faktisk talt alle Landsorganisasjonens tillitsmenn reiste fra Oslo den 9. april? Tirsdag den 10. traff jeg bare Bech og en kvinnelig funksjonær i Landsorganisasjonen. Først den 12. kom det så i stand et møte som fikk orden i sakene. En burde hatt noen av Landsorganisasjonens ledelse tilbake i byen. De som virkelig har vært på den annen side, har sikkert gjort sitt beste; men da skal de også forstå at vi som ble igjen i byen har gjort det samme. Men hvorfor kan vi ikke få svar på hvorfor både formann og nestformann forlot Oslo? Jeg vil ikke fordømme noen; men det var ikke riktig at alle forlot Oslo. Hva angår Nordahl og Evensen, så bør vi ikke presse på der. Vi har ikke avgjørelsen. Jeg vil antyde et forslag om at en ekstraordinær kongress innkalles, når den politiske situasjon blir mer avklart. Jeg stiller ikke forslag herom, men jeg synes sekretariatet bør drøfte det.

Elias Volan og Nic. Næss foreslo:

«Representantskapet erklærer seg enig i sekretariatets beslutning om å arbeide for at det treffes en ordning hvorved Nordahl og Evensen hurtigst mulig gjeninntre i de stillinger som Landsorganisasjonens kongress har pålagt dem.»

Karl Tømmeraas: Etter de mange rykter som er gått over landet og de derav følgende mange misforståelser, så mente jeg det var riktig å få en redegjørelse. Den har vi fått og jeg har for min del ikke noe å si til den. Det vi kan diskutere er om vårt organisasjonsapparat har klikket; om vi greide påkjennningene. Hos oss opptrådte straks arbeidsgiverne med at nå var det krig og dermed forse majeur. Vi hadde i Trondheim ingen rede på Landsorganisasjonens vedtak om 1. mai før

lenge etter. Vi fikk et kriseutvalg i Trondheim og det ble slått fast at ingen tariffer kunne oppsies og det ble videre fastslått at Arbeidervernloven fremdeles gjaldt. Kriseutvalget hadde straks en 30 saker til behandling. Det var den ordning vi måtte treffe for vårt vedkommende. Men situasjonen har lært oss adskillig. Er det f. eks. tilfredsstillende at hele vår pengeforvaltning og alt annet er plasert her sydpå? Det er også uriktig å sentralisere all sivil-forvaltning her sydpå.

Torbjørn Henriksen: Det er jo så at en stor del av denne møtetid skal brukes til å spørre fram og tilbake om hvorfor Nordahl og Evensen reiste vekk. Det burde imidlertid være noe annet og mer betydningsfullt vi her diskuterte, som f. eks. om hvordan vi skal opptre i denne situasjon. Men det er vel nødvendig å tale litt ut om disse saker. En må for øvrig se på årsak og virkning. En må se på det som skjedde før 9. april og blant annet det som skjedde i representantskapet i januar måned, da vi hadde Nygaardsvold, Torp og Lie til stede her og hvor en slo fast at en med alle midler skulle søke å holde nøytraliteten. Videre drøftet en så situasjonen i sin alminnelighet og hva som skulle gjøres om vårt land virkelig ble truet. Slik som det nå skjedde var det ikke mer enn naturlig at det ble noen som var utenfor og noen innenfor de okkuperte områder. Det er ingen tvil om at de som var her i byen har gjort sitt beste ut av situasjonen. Men vent da også til en får rapport ute fra medlemmene når det gjelder de tillitsmenn som var på den annen side. De som skal kritisere, skal spørre seg sjøl om de har gjort sitt. Jeg bebreider ingen — ikke de som kom utenfra og heller ikke de som var igjen i Oslo. Når det gjelder sekretariatets forslag, så er det nødvendig å trekke opp retningslinjer. Vi må markere vårt standpunkt. Jeg anbefaler en redaksjonskomité.

Hans Karlsen foreslo:

«Sekretariatet anmodes om mens representantskapet er samlet å søke en konferanse med de tyske myndigheter for å meddele møtets ønske om at Nordahl og Evensen straks må få inntre i sine stillinger.»

Votering: Besluttet å nedsette en redaksjonskomité.

Gunvald Hauge: Jeg skal ikke generelt uttale meg om det som er skjedd sia 9. april. Men det har iallfall vist seg nødvendig og betydningsfullt at organisasjonsarbeidet kom så hurtig i gang igjen. Det er for øvrig særs vanskelig og gjøre seg fortrolig med det som er skjedd. Sjøfolkene var de første som kom med i krigen, nemlig 3. september, og vi hadde før 9. april mistet 300 medlemmer. For oss har spørsmålet nå reist seg om hva en kan gjøre for å lette på vanskelighetene for sjøfolkenes familier som følge av at hyretrekket i en rekke rederier er stoppet eller betydelig innskrenket. Det er allerede nød til stede blant sjøfolkenes familier. Jeg vil foreslå:

«Landsorganisasjonens representantskap er kjent med de vanskeligheter sjøfolkenes familier lever under på grunn av at hyretrekket i en rekke rederier er stoppet eller betydelig innskrenket. Det er sjø-

mannsfamilier som ikke har mottatt hyretrekk de siste 3 måneder og følgelig er det åpenbar nød til stede.

I denne anledning henstiller representantskapet inntrengende til Administrasjonsrådet å iverksette en betryggende trekkordning for sjøfolkenes familier i overensstemmelse med det forslag som foreligger utarbeidet av Sjøfartskontoret i samarbeid med rederorganisasjonene og sjømannsorganisasjonene.

Hvalfangernes familier er i lignende vanskeligheter og disse må også skaffes en trekkordning hurtigst.»

Volan: Til redaksjonskomité vil jeg foreslå: Alfred Madsen, Omar Gjesteby, Kr. Jakopsen, Kr. Hansen, Ole Hauan, Joachim Dahl og Gunnar Disenaaen.

Ansgar Johansen foreslo: Børsum, Gjesteby og Nordahl.

Votering: Elias Volans forslag til redaksjonskomité ble vedtatt mot 1 stemme.

Klaus Kjelsrud: Jeg vil uttale min skuffelse over den tone som ble lagt an i går når det gjaldt våre kamerater som var kommet utenfor. De som ble igjen i Oslo skal også erindre hva oppfatningen stort sett var om dem var blitt igjen. En mente således at det som skjedde her, skjedde med revolveren i nakken. Nå vet vi imidlertid at det er skjedd frivillig og det arbeid som har vært utført her, fortjener anerkjennelse. Men like mye fortjener de anerkjennelse som var utenfor, ved fronten. Jeg er enig i sekretariatets og Gjestebys forslag.

Ole Hauan: Etter å ha påhørt Nordahl og Evensens redegjørelse så skulle stillingen være avklart og det skulle ikke være nødvendig å si noe mer. Men etter Ingv. Olsens uttalelser så synes det å herske den oppfatning at Oslo er alene landet. Vi har utover i landet sett krigens ødeleggelser og herjinger og vi har også sett noe av den innsats som har vært ydet til forsvar. Vi fikk hos oss oppnevnt en meglingsinstitusjon og et arbeidsråd; men disse ting kom ikke til å virke da kapitulasjonen kom.

Hans Eriksen: Jeg tror det er mindre nødvendig å fordype seg i det som har hendt. Jeg tror at alle tillitsmenn, hvor de har vært, har søkt å gjøre sitt beste. Når Volan sa at forbundsstyrene bare mot 2 stemmer gikk med på at dyrtidstillegget skulle oppheves, så skjedde det fordi Volan sa at det var ingen vei forbi. Det var ordre og under de forhold hadde det ikke noe for seg å stemme i mot.

Møtet hevet.

Ettermiddagsmøtet tirsdag 25. juni.

Ordstyrer: Ludv. Buland.

Møtet ble satt klokka 15 presis.

Protokollen fra formiddagsmøtet referertes og ble uten bemerkninger vedtatt.

Fortsatt behandling av fagorganisasjonen under den nåværende krise.

Ordstyreren: Det er inntegnet 8 talere og vi mener at det må kunne settes strek med de inntegnede. — Ordstyrerens forslag ble vedtatt.

Ole Skramstad: I formiddagsmøtet var det mange som beskjeftiget seg med de tillitsmenn som forlot Oslo den første eller annen dag. Det er imidlertid et underordnet spørsmål. Det var ganske naturlig at det ble en stagnasjon og forvirring i organisasjonsapparatet under slike forhold som de vi så plutselig kom opp i. Jeg savnet i Volans innlegg fagorganisasjonens stilling til landets styre.

Volan: Det kommer under neste punkt.

Skramstad (fortsetter): Så er jeg altså litt tidlig ute. Men når det gjelder sekretariatets forslag på side 2 om at «representantskapet går derfor også ut fra at hvis det blir foretatt en viss utbygging av regjeringsapparatet innen okkupasjonen, da må arbeiderklassen også få sine representanter med,» så må det her være opplagt at arbeiderklassen må gjøre seg mer gjeldende. Til Nordahl vil jeg gjerne si at den ideologi som hersket før 9. april, ikke lenger eksisterer. Vi må ikke vente oss noen fredelig utvikling mot sosialismen. Vi må i dag ta standpunkt for Sovjet eller Tyskland. Hadde Håkon Lie vært her i dag ville han neppe ha holdt det foredrag han holdt her i forrige representantskapsmøte. I den uttalelse som skal vedtas bør det også medtas noe om vennskapelige forbindelser med Sovjetsamveldet. Skal det for øvrig gjøres noe vedtak, må det være at den nåværende ledelse midlertidig fortsetter.

Kr. Mugaas: Jeg skal ikke komme inn på regjeringsspørsmålet. Det kommer opp senere. Det som vi må gjøre er å overlate til sekretariatet under omsyntagen til den realitetspolitikk vi må drive, å fortsette sitt arbeid og jeg tror det er riktig å gi sekretariatet den tillit å bestemme når Nordahl og Evensen skal tiltre sine stillinger igjen. Jeg tror at alle representanter er enig om å gi sekretariatet en spesiell takk for det arbeid som er utført i denne tid. Det fortjener hele Landsorganisasjonens ubetingede tilslutning. Arbeiderne har nok ikke misforstått situasjonen. De har bedømt stillingen mer realistisk enn enkelte tillitsmenn. En taler var inne på at det ville vært bra om flere tillitsmenn hadde vært utenfor. Det er nå ikke så sikkert at det var geværene som var de farligste våpen. Det er like vanskelig å stå i arbeidet midt blant fienden. Det er nødvendig under alle forhold å føre en politikk ut fra arbeiderklassens interesser. Dette representantskap møter i en historisk tid. Arbeiderklassen kan i dag, under forutsetning av

at den driver realpolitikk og alene ser på sakene ut fra arbeiderklassens interesser og ikke blander inn Tyskland eller England, utføre adskillig positiv og byggende politikk. Vi som møter her representerer det arbeidende folk og vi har interesse av å føre en politikk som er forankret ute blant det internasjonale proletariat.

Georg Sjørebø: Det som skal behandles er det som skjedde og det som har funnet sted etter 9. april. Jeg vil da ha sagt at jeg er absolutt ikke tilfreds med den reiserute formannen og viseformannen valgte ute i landet. Det første kapittel for en hver tillitsmann er å være på sin post. Det har en ikke vært; men en synes i stedet å ville bortforklare situasjonen. Jeg har sjøl vært med under de forhold vi nå har gjennomlevd. Jeg tror også det kan være riktig når vi nå står oppe i denne epoke å gjøre oppmerksom på at vi kanskje står foran verre epoker. Jeg synes derfor det er prisverdig det arbeid som har vært gjort av sekretariatet i denne periode.

Hans Karlsen: En legger tydelig merke til at gemyttene har lagt seg igjen. Det er kommet mer ro over diskusjonen. Det var dog naturlig at det ble uro da tyskerne besatte Oslo og særlig da Quisling-regjeringen kom. Som stillingen har vært etter 9. april med en del av landet i norsk besiddelse og andre deler i tysk besiddelse, så tror jeg det har vært store vanskeligheter for tillitsmenn og medlemmer på begge sider. Når jeg har forlangt ordet så er det fordi jeg mener at representantskapet må si bestemt i fra at det ønsker Nordahl og Evensen tilbake. Jeg har ikke framsatt mit forslag av mistillit til den sittende ledelse. Den har min fulle tilslutning.

Øystein Marthinsen: Det er en ting vi ikke må glemme under de forhold vi er kommet opp i at mens det er krig i landet innleder arbeidsgiverne med Arbeidsgiverforeningen lønnskrig mot arbeiderne. Tillitsmennenes stilling til arbeidsgivernes krav om lønnsnedslag var med alle midler å motsette seg dette, og i henhold til inngåtte overenskomster, og i henhold til gjeldende lover kunne Arbeidsgiverforeningen heller ikke tiltvinge seg noe lønnsnedslag. Imidlertid får vi forslaget fra nemnda for industri og handel til Administrasjonsrådet av 4. mai, hvori det heter, at de tariffmessige lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde inntil annerledes bestemmes, enten ved forhandling mellom tariffens parter eller myndigheter. Ved denne beslutning som Administrasjonsrådet fatter i henhold til nemndas forslag har en skapt grunnlaget for å uthule overenskomstene og arbeidsgiverne benytter seg av situasjonen, krever lønnsforhandlinger og resultatet av disse kjenner vi alle at dyrtidstillegget av 1. januar som var bygd på prisstigningen bortfaller. Volan sa — at fikk han valget mellom inflasjon og en kontrollert lønnsnedsettelse så valgte han den kontrollerte lønnsnedsettelse, og i beslutningen angående at dyrtidstillegget skulle oppheves heter det jo også at forbundene skal garantere for at lønnsreduksjonen gjennomføres, med andre ord har en gjort arbeidernes tillitsmenn til lønnsdiktatorer sammen med Riksmeglingsmannen og her mener jeg at en er kommet inn på en farlig

linje når en unnlater å forelegge spørsmålet angående arbeidernes lønnsforhold for medlemmene, men i stedet bruker arbeidernes organisasjoner til press mot arbeiderne uten at saka blir forelagt disse, og her mener jeg at en ulovlig handling er begått ved det at en har skapt særforordninger mot arbeiderne når det gjelder det som de har å selge, arbeidskraften, i motsetning til bestemmelser som ellers gjelder for salg av varer av annen art fra andre samfunnslags side. Vi har protestert i mot beslutningen angående dyrtidstillegget overfor den part som vi har overenskomst med, og har vi likeledes protestert mot Bergensforliket som vi også mener er en ulovlig handling. Jeg går ut i fra at forutsetningen for lønnsnedslaget skulle være den at prisene ellers skulle følge etter og bli lavere, men så er ikke tilfelle og så vil heller ikke bli tilfelle fordi at arbeidsgiverne vil ikke redusere prisen på de produkter som leveres, og motiveres dette med at deres omkostninger ellers på grunn av de innskrenkede arbeidsforhold fremdeles er så høye, sådan, at det ingen anledning er å senke prisen. Imidlertid vil de virksomheter som arbeider med fullt personale på full arbeidstid og etter hvert som dette kommer til å skje, høste ekstra gevinst på forholdet, og prisene vil fortsette å stige i stedet for å falle, og med de reduserte lønninger, som arbeiderne har fått både på grunn av lønnsnedslaget og på grunn av den innskrenkede arbeidstid, vil arbeiderne få mindre og mindre å kjøpe for, og vi, sier Volan, vi skal gå inn for en kontrollert lønnsreduksjon for derved å søke å unngå at inflasjonen kommer.

Jeg er ikke enig i det. Imidlertid er det visse forutsetninger som skal være til stede for at inflasjonen kommer, og det er i første rekke mangel på arbeidskraft og vareknapphet. At det er overflod på arbeidskraft behøves ikke nevnes, det er noe alle vet, og en vet enn videre den ting at ved den begrensede kjøpekraft som arbeiderne nå har på grunn av de gitt lønnsnedslag og på grunn av den innskrenkede arbeidstid at denne svekkede kjøpekraft tillater ikke arbeiderne å kjøpe de varer som frambyr, hvorfor inflasjonen vil holdes på avstand, et moment til som vil bevirke dette er rasjoneringen av livsfornødenhetene og en skjerpet kontroll med bankvesenet som allerede er gjennomført. Imidlertid vil prisstigningen komme og har den for så vidt allerede begynt, og det triste er at vi møter en sådan situasjon med stadig minsket kjøpekraft for arbeiderne, et forhold som i aller høyeste grad vil hemme gjenreisingsarbeidet i de ødelagte strøk, da arbeidernes evne til å tre støttende til ved oppbyggingen svekkes og evnen til omlegging av produksjonen svekkes også ved den stadig synkende arbeidskraft som den almene mann vil få. Jeg har sagt det før og fastholder dette — at en makter ikke å finansiere noe nytt med lønnsnedslag. Vel, vi ser at det er altså arbeidsgiverne som til fordel for seg har utnyttet den situasjon som vi er kommet opp i, og de forordninger som er gitt. Men spørsmålet blir hvordan forordningene skal kunne utnyttes sådan at disse kan gagne arbeiderne, og når det nå vil vise seg at det lønnsnedslag som er gitt vil gjøre galt verre, så melder det spørsmål seg hvor når vil en da fra arbeider-organisasjonenes side påberope seg de bestemmelser i punkt 2 i nemndas forordning som gir arbeiderne rett til å kreve forhandlinger om lønnsforhøyelser, som det nå har gitt arbeidsgiverne rett til å kreve

forhandlinger om lønnsnedslag. Det har vært gitt uttrykk for at det siste lønnsnedslag skulle også være et diktat fra høyeste hold, men nå denne sak undersøkes nærmere er det ingen som vil vedkjenne seg at et slikt diktat er gitt, og hvis ikke et slikt diktat er gitt så kan en få ølelsen av at Arbeidsgiverforeningen og arbeidsgiverne har bluffet seg til det siste lønnsnedslag ved at det på indirekte måte er kommet trusler om inngripen fra høyeste hold. Kan dette klarlegges bør det skje, men har jeg forstått det sådan fra dem som har forsøkt å undersøke sakene at det betviles at en fra den kant har øvd press for at lønnsreduksjonen skulle gjennomføres, og hvis så er tilfelle er dette lønnspress blitt gjennomført under fordekke og falske forutsetninger og er så tilfelle, så er det spørsmål om ikke det skulle kunne gå an å ro tillegget i land igjen og få opprettholdt bestemmelsen om at lønnen skal følge prisstigningen. I henhold til gamle pengetekniske begreper skulle vi nå når gullbeholdningen er ute av landet ha vill inflasjon, men dette har vi ikke og det vil vi heller ikke få med de forordninger som vil bli tatt for å unngå dette. Men i mange tilfelle vil omleggingen av produksjonen ved anvendelse av nye råstoffer i stedet for de vanlige til forskjellig forbruk bevirke prisstigning, og gjelder det om at vi da trass alt søker å holde en linje som gir oss evnen til å forbruke de varer som framstilles til gagn for arbeidslivet og til avhjelp av arbeidsløsheten, og kan dette for arbeiderne bare skje ved lønnsforhøyelse. Jeg var bortreist når saka om siste lønnsnedslag ble behandlet; men jeg vil ingen bebreidelser rette mot de vedtak som er fattet. Disse er nok fattet i god tro. Begivenhetene i den siste tid har uttrykkelig bekreftet hva jeg tidligere har gitt uttrykk for, at penger er tall på vandring og spørsmålet er hvordan og i hvilken utstrekning pengene skal vandre. Det er også bevist at det som er fysisk mulig også er finansielt forsvarlig og derfor gjelder det at fagorganisasjonen hevder en økonomisk linje med all styrke som peker på mer arbeid, mer forbruk og dette bør skje, men ikke ved ensidig å gå inn for lønnsreduksjon mens prisene for øvrig holdes oppe.

Ludv. Buland: Jeg tror det tydelig nok har vært gitt uttrykk for at en kunne ha sløffet det mer personlige. Det er to hovedspørsmål her. Formannens redegjørelse for det som er gjort i perioden siden 9. april og videre spørsmålet om de tillitsmenn som har evakuert. Fra alle hold er det tydelig gitt uttrykk for ros for det arbeid som ledelsen i Landsorganisasjonen har utført. Når dette med Landsorganisasjonens tillitsmenn er kommet opp og videre måten hvorpå de forlot Oslo og hva de har gjort på den annen side, så hører jeg til dem som ikke er enig i den måten disse forlot byen på. Tiden senere viste at det riktige ville ha vært å være på plass. Men vi var ikke særlig høy i hatten noen på denne tid. Det er i høy grad tilfældighetene som spilte inn når en forlot byen. Dette sammen med mange andre momenter ble avgjørende for hvilken front en kom til å stå på. Hver på våre felt har vi sikkert avleidt oss med forholdene så godt det har latt seg gjøre. Vi bør la det som er skjedd være en episode og så ta fatt på de felles oppgaver som foreligger. Når det gjelder våre framtidige retningslinjer, tror jeg ikke det fører fram i dag

å gå til teoretiske utlegginger. Som forholdene er må det bli sekretariatets sak sammen med forbundsstyrene etter hvert å søke å løse oppgavene og ikke nå vedta noe om retningslinjene for framtida.

Bernh. Berentsen: Det som brakte meg til å ta ordet, er at en ikke har vært mer inne på de forskjellige forordninger som kom. I Bergen ble bankene stengt og da de ble åpnet igjen fikk en bare utbetalt 50 prosent. Dette ville igjen ha ført til at mange ikke hadde fått utbetalt sine tilgodehavender. Allerede før tyskerne marsjerte inn i Bergen, hadde vi et kriseutvalg som tok hånd om alt i byen. Det innkalte også arbeiderne og arbeidsgiverne til forhandlinger. Med bare 50 prosent utbetalt ville ikke arbeiderne ha kunnet betale skatter, husleier, trygdeavgift etc. Kommunens forhandlere gjorde oppmerksom på at arbeidledigheten var steget og henstilte at det ble gjort alt for å få bankene til å åpne igjen og med full utbetaling. Arbeidsgiverne fremkom også med forslag om 33½ lønnsreduksjon. Det ble forkastet. Derimot gikk en med på en kriseavgift av 25 prosent på lønninger over 48 kroner for gifte og 28 kroner for ugifte pr. uke. Men både dette og arbeidsgivernes forslag ble forkastet; og saka ble så oversendt til produksjonsrådet. Dette råd framholdt imidlertid at det ingen bemyndigelse hadde til å megle mellom partene. Kriseutvalget innkalte så partene og vi framholdt at vi ikke ville finne oss i noen reduksjon utover den alle byens innvånere i tilfelle måtte bli delaktig i ved en slik kriseavgift som nevnt. Vi stod overfor den situasjon at vi måtte frafalle dyrtidstilleggene fra 6. mai. Forslaget ble derfor vedtatt av et felles fagforeningsstyremøte og med over 2/3 flertall. Jeg vil understreke at de fagorganiserte på Vestlandet har vært meget begeistret for den ordning vi der gjennomførte. Det ville ellers ha skapt kaos om vi ikke hadde gjort dette. Vi har nå ingen kontrollerende organer i Bergen og vi vet jo ikke om vi fortsatt vil kunne ha forbindelse med Oslo. Det kan derfor være et spørsmål om å få en lignende ordning for Bergen som den nemnd en har her i byen for industri og omsetning. En må iallfall se å få utbygd et apparat slik at en kan få sakene hurtig behandlet og avgjort. Jeg vil henstille til sekretariatet om å se på dette.

Elias Volan: Det er naturligvis under alle forhold lettere å ta standpunkt etter at begivenhetene har skjedd. Debatten her bekrefter i stor utstrekning at det er så. Til dem som har kritisert evakueringen så har f. eks. Tekstilarbeiderforbundet ved Ingvald Olsen søkt om å få evakuere hele forbundet, men Landsorganisasjonen har sagt at bare 2 av tillitsmennene kunne evakuere. Den 3. måtte være igjen i byen. Vi hadde sjølsagt ingen regnet med at vårt land skulle bli tatt i løpet av et øyeblikk. Vi hadde regnet med at vi skulle ha fått litt tid på oss. Vi la oss om kvelden og om morgenen hadde en stormakt besatt en rekke av landets viktigste punkter. Det var ikke da lett å gjøre noe. Det fornuftigste vi kan gjøre er hurtigst å slå en strek over det som er skjedd og så se å finne fram til et grunnlag for samarbeid. De vanskeligheter vi har hatt her i byen har vært enkle i forhold til de vi vil få om krigen skal fortsette lenge. Men sjølsagt har det vært en

nervepåkjenning. Jeg skulle ha en sterk konstitusjon; men likevel har jeg merket det. Jeg vil si det her og det er min absolutte overbevisning at hvis det ikke hadde lyktes å oppta organisasjonsarbeidet her i byen så raskt, så hadde andre vært i ledelsen for organisasjonen og de som var på den annen side ville ikke ha hatt noen å reise tilbake til. Vi anså det å være noe av det viktigste av alt å holde organisasjonen i gang. Selv om farvannet var urent mente vi det måtte gå an å finne en led som det var mulig å passere. Framtida får vise om det var riktig handling. Hittil har det iallfall etter mitt skjønn vært riktig. Jeg vil be representantene være oppmerksom på «Meddelelsesbladet» for april—mai side 142 hvor en finner vedtak som ble fattet av fagforeningstillitsmenn i Oslo og Aker og hvor det var møtt fram om lag 600 styremedlemmer og representanter. (For sammenhengens skyld hitsetter vi nevnte vedtak fra det store tillitsmannsmøte.) Det lyder:

Den situasjon som er oppstått i vårt land etter at vi direkte ble blandet inn i krigen mellom stormaktene, har skapt en rekke nye problemer — av økonomisk, administrativ, finansiell og produksjonsmessig karakter. Disse problemer må løses på en sådan måte at vanskene for det norske folk blir minst mulig. Forutsetningene for dette er at ro og lovordnede forhold blir opprettholdt. Arbeiderbevegelsens tillitsmenn og medlemmer må i denne forbindelse være seg sitt ansvar bevisst. De må forstå at grunnlaget for vårt videre arbeid må opprettholdes.

Landets frihet og folkets selvstyre i nutid og framtid er for oss alle et umistelig gode og kan bare sikres ved en fast opptreden fra alle byggende og skapende krefter i vårt folk.

Alle ledende organisasjoner på næringslivets område — også Arbeidernes faglige Landsorganisasjon — gikk inn for at det ble oppnevnt et administrasjonsråd med det oppdrag å forestå den øverste administrasjon i de besatte områder. Dette råd er oppnevnt av Rikets Høyesterett. — Landsorganisasjonen har tilsagt rådet lojal støtte i dets overordentlig vanskelige arbeid. Landsorganisasjonens stilling til Administrasjonsrådet er godkjent av alle ansvarlige organisasjonsinstanser som har behandlet saka.

Landsorganisasjonens virksomhet i denne tid har gått ut på å søke opprettholdt det økonomiske liv og det arbeidende folks levestandard så langt det lar seg gjøre. Vi vil fortsatt søke å sikre et rimelig livsopphold for hele folket. De byrder som krigen og blokaden medfører, må fordeles etter samfunnsklassenes bæreevne. Til fremme av dette grunnsyn vil arbeiderorganisasjonene medvirke i de instanser som opprettes for å trygge landets forsyninger og for å sikre folkeøkonomien.

Det arbeidende folk er alltid best tjent med at stabilitet i de økonomiske forhold blir opprettholdt, at levekostningene og lønnsnivået unngår større forandringer enn dem som er absolutt påkrevd. Hvis prisforhøyelser er uungåelig, må de søkes kompensert ved lettelser i andre poster i levekostningene.

Den tid vi nå har, og den tid vi står foran vil kreve de aller største kraftanstrengelser fra hele folket. Import og eksportvanskene gjør det absolutt nødvendig å foreta en omlegging av næringslivet bygd på selvbergingsprinsippet. Vi skal i denne forbindelse anføre følgende hovedpunkter:

1. Bankene og kredittinstitusjonene må aktivt gå inn for en effektiv finansiering av produksjon og omsetning, — yte full støtte til nødvendig omlegging av bedrifter, nybygninger og nyanlegg.
2. Rentenivået for stats- og kommuneobligasjoner og for pantelån i faste eiendommer må senkes, så de kommer i samsvar med den fastsatte diskonto.
3. Husleier både for bedrifter og familier, må senkes så de kommer i samsvar med det lavere rentenivå.
4. Landets kommunikasjoner må utbedres og utvides, slik at en effektiv vareutveksling mellom distriktene kan foregå. I denne forbindelse må det foretas

ombygging av det nødvendige antall motorkjøretøyer for ved- og trekkullfyring og for elektrisk drift. Jernbanen må elektriseres i et langt sterkere tempo enn hittil.

5. Brensels- og kraftforsyningen må sikres gjennom utvidelse av de elektriske samkjøringsnett. Kraftstasjonenes kapasitet må økes gjennom nybygginger og nye vassdragsreguleringer. Vedhugsten må forseres osv.
6. Matforsyningen må sikres gjennom øket virksomhet i jordbruk og fiskerier.
7. Bedriftene må sikres tilgang av nye råstoffer, også gjennom omlegginger av produksjonsprosessen.
8. Arbeidsløsheten må avhjelpes gjennom øking av offentlige nyanlegg og en mer intensiv virksomhet i de private bedrifter. Vårt program må være at enhver arbeidsløshet skal bringes til opphør, — at alle ledige hender settes til produktivt samfunnsnyttig arbeid.
9. Arbeidervernloven og de sosiale trygdeordninger må respekteres. Arbeidsløshetstrygden må settes ut i livet så langt som den økonomiske evne rekker.
10. Alle muligheter for varebytte med andre land må undersøkes og fremmes så langt som mulig.

Hvis det norske folk aktivt går inn for den linje vi her har skissert, vil vårt land kunne evne å overvinne de vansker som foreligger, og folket gis evnen og viljen til å se framti fortrøstningsfull i møte. Hvis denne linje blir fulgt, vil den organiserte arbeiderklasse yte sin medvirken og være med å bære de byrder som blir nødvendig.»

Jeg fremla på dette møte foruten denne uttalelse, også spørsmålet om vi skulle velge deflasjon eller inflasjon. Det er klart at vi ønsker ingen av delene. Spørsmålet er bare om vi kan forkaste begge deler. Men jeg sa i fra og det står jeg ved at om vi har valget mellom en prisstigning, uten kontroll og uten dyrtidstillegg; og en kontrollert lønnsreduksjon, ja så velger jeg det siste. Jeg har blant annet vært til stede ved felles fagforeningsmøter i Drammen, Kongsberg og Tønsberg. Overalt har Landsorganisasjonens vedtak fått tilslutning. Nic. Næss og Jens Berg har vært til stede ved andre møter, liksom flere av forbundenes formenn har vært ute og overalt har det vært enstemmighet om vår linje. Det har også vært kommunister til stede; men de har vært enig i linjen når de har fått saka utgreidd. Vi har hatt enkelte grupper som jernarbeidernes stedsstyre i Oslo, som har vært i mot. Hvem som står bak det kan en ha sin mening om, men det får være som det være vil med det nå. Når det gjelder lønnsreduksjonen så hadde en adgang til å stemme i mot. Det var imidlertid bare 2 som stemte i mot. Men det er så at det var ingen anledning til timelange debatter. Når det gjelder den politiske situasjon så vil jeg i morgen gi en redegjørelse for det, men når det gjelder dette om internasjonale forhold og om å knytte forbindelser, så kan jo så galt skje at det bare blir ett rike i verden og da kan det vel ikke bli tale om å knytte internasjonale bånd. Øistein Martinsen hadde et langt innlegg om inflasjon og om økonomiske problemer i sin alminnelighet. Jeg tør ikke gå inn på en vitenskapelig utredning av disse ting. Men bruker en alminnelig folkevett, så kan jeg ikke forstå at en kan beholde levestandarden, når en mister kontrollen for 40 prosent av inntektenes vedkomende. Spørsmålet er om en kan finne erstatning for det vi har tapt. Kommer vi ikke dit hen at vi får tilbake våre inntekter på skipsfart, hvalfangst og på andre områder, så vil levestandarden måtte nedsettes

Redaksjonskomiteens forslag.

Alfred Madsen: Redaksjonskomitéen har behandlet en rekke forslag som ble oversendt. Vi er blitt enig om et forslag i 2 punkter; foruten det lange som er fremlagt av sekretariatet. Redaksjonskomitéens forslag lyder:

I

- a) De vedtak som sekretariatet har gjort og den politikk som er ført i tia etter 9. april av sekretariatet og forbundene for å hevde fagorganisasjonens syn og ivareta arbeiderklassens faglige, sosiale og økonomiske interesser, godkjennes.
- b) Likeså godkjennes det faglige arbeid som er utført av organisasjonene og tillitsmennene ute i distriktene.

II

- a) De redegjørelser som er gitt av Nordahl og Evensen om det faglige arbeid i tia etter 9. april tas til etterretning.
- b) Representantskapet erklærer seg enig i sekretariatets beslutning om å arbeide for at det treffes en ordning hvorved Nordahl og Evensen hurtigst mulig gjeninntre i de stillinger som Landsorganisasjonens kongress har pålagt dem.»

Ludv. Buland opplyste at etter redaksjonskomitéens forslag trakk dirigentene sitt forslag tilbake.

Votering: Redaksjonskomitéens forslag — I og II — ble vedtatt enstemmig. — Gunvald Hauges forslag ble likeledes enstemmig vedtatt. — Sekretariatets innstilling om de fremtidige arbeidsoppgaver ble vedtatt mot 1 stemme (Hans Eriksen).

Hans Eriksen ba tilført protokollen at når han stemte i mot (sekretariatets store innstilling) skyldes dette resolusjonens omtale om utbyggingen av regjeringsapparatet.

1 B: Arbeidsløshetstrygden.

1. Redegjøring om de fastsatte regler for kassenes virksomhet.

Nic. Næss: Forholdet var jo at arbeidsledighetstrygden skulle tre i kraft 15. mai og spørsmålet meldte seg snart da krigen kom. I Statens Arbeidsløshetsråd ble Volan valgt inn istedenfor Nordahl og jeg ble varamann. Landet var jo delt i to. Forslaget fra Statens Arbeidsløshetsråd gikk ut på at det skulle bli en delvis arbeidsløshetstrygd. Landsorganisasjonens administrasjon og enkelte forbundstillitsmenn hadde konferanser med Administrasjonsrådets formann, fylkesmann Christensen. Det bilde han tegnet av situasjonen var ikke lyst. Landsorganisasjonens ledelse hadde allerede behandlet denne situasjon og nedsatt en komité til å behandle saka og den trådte i forbindelse med direktør Jahn. I den konferanse hvor en del av komitéens medlemmer var til stede og hvor dessuten deltok ekspedisjonssjef Kringebotten og direktør Hvidsten, var direktør Jahn av den oppfatning at trygden ikke burde

settes i verk bl. a. også av den grunn at de som var utenfor de okkuperte områder hadde rett til disse penger. Det ble da også resultatet. Spørsmål nr. 2 var da hvordan en skulle stille seg når det gjaldt de statsanerkjente arbeidsledighetskasser. Flere av kassene hadde penger til gode for 1939 og dir. Jahn lovet å se å få fortgang i at pengene ble utbetalt disse arbeidsledighetskasser. Han ba oss videre om å undersøke mulighetene for opprettelse av midlertidige arbeidsledighetskasser. I henhold til denne konferanse tilskrev vi en rekke forbund med henstilling om de ville avsette noe til en slik arbeidsledighetskasse under forutsetning av statsstøtte. Jeg kan nevne at følgende forbund har avsatt beløp til slike kasser: Papirarbeiderforbundet 1.5 millioner, Kommuneforbundet 500 000 kroner, N. N. N. 300 000 kroner, Beklædningsarbeiderforbundet 150 000 kroner, Tekstilarbeiderforbundet 100 000 kroner, Elektrikerforbundet 50 000 kroner og Postforbundet 50 000 kroner. Den 30. mai ble det holdt en konferanse i Sosialdepartementet, hvor det ble vedtatt å oppsette bestemmelser for disse midlertidige arbeidsledighetskasser. Det ble gjort og den 7. juni ble det utsendt sirkulære til forbundene med henstilling om å søke statsanerkjennelse for sine midlertidige arbeidsledighetskasser. Retningslinjene for disse midlertidige arbeidsledighetskasser bygger i alt vesentlig på de regler vi har for de allerede i mange år statsanerkjente arbeidsledighetskasser. Det var forutsetningen at vi skulle få disse kasser i virksomhet fra 1. juni; senere fastsatt til 15. juni. Igår meddelte direktør Hvidsten meg at saka var ekspedert fra Finansdepartementet til Administrasjonsrådet og at saka var velvillig behandlet. Nå er imidlertid landet atter samlet i ett rike og kravet om å få satt Arbeidsledighetstrygden i kraft vil bli aktuelt. Da vil de arbeidsledighetskasser vi allerede har og de som nå midlertidig blir opprettet, gå over til å bli hjelpekasser. Min personlige oppfatning er at alle forbund, som har adgang til det bør oppta spørsmålet om slike hjelpekasser. I den nærmeste, overskuelige framtid har vi ikke bruk for streikekassene. Det vil være en styrkelse om en i disse tider bruker de penger en har og etter hvert får inn til å hjelpe de arbeidsledige. Jeg tror det vil sveise arbeiderklassen sammen. Nye forhold krever nye tiltak og den ting vil medlemmene forstå når pengene blir brukt der hvor de trengs. Jeg vil foreslå:

«Representantskapet er enig i at sekretariatet arbeider videre med spørsmålet om opprettelse av arbeidsløshets- eventuelt hjelpekasser innen fagorganisasjonen.»

Votering: Nic. Næss forslag ble enstemmig og uten debatt vedtatt.

2. Innstilling om arbeidsløshetsspørsmålet.

Jens Berg: Årsaka til at dette punkt ble satt opp var en henvendelse fra Oslo og Aker Arbeidsløses Forening. Det ble nedsatt et utvalg bestående av Gunnar Disneaaen fra Samorganisasjonen, Erling Bentzen fra Arbeidsløses Forening og meg. Denne sak har alltid vært et overordentlig viktig punkt på vår dagsorden. En kom straks opp i spørsmålet om arbeidsløshet, overtid, kvinners arbeid, dobbeltstillinger osv. Vi har ikke hatt lett for å komme fram til en innstilling i komiteén og det skyldes mange omstendigheter, blant annet det sterke

arbeidspress som det alminneligvis har vært i denne tid. Sekretariatet behandlet saka i går, men kom ikke fram til noe resultat, men overlot til utvalget å arbeide videre og det har vi da gjort i middags. Etter at vi nå har gjort vårt hovedvedtak, så har vi ikke tatt saka opp så detaljert. Vi har arbeidet oss godt sammen til slutt, men det er et punkt hvor Erling Bentzen dissenterer. Vi foreslår:

1. I det representantskapet viser til de retningslinjer som er fastslått i sekretariatets vedtak av 22. mai d. å., og i samsvar med Landsorganisasjonens representantskaps uttalelse (hovedresolusjonen), ser fagorganisasjonen som en av sine hovedformål å bekjempe arbeidsløsheten med alle de midler som står til rådighet.
2. Den nåværende situasjon har vist at det er nødvendig å gå til radikale omlegninger av store deler av vårt ervervsliv. Disse omlegninger må statsmyndighetene ta initiativet til etter en forut lagt plan under omsyntagen til samfunnets behov.

En full utnyttelse av landets resurser for størst mulig sjølberging er derfor nødvendig.

I samband hermed vil representantskapet streke under kravet om en storstilt støtte til *nydyrking* og *bureising*.

3. Den opprettede frivillige arbeidstjeneste må ikke settes inn til fortrengsel der det kan og skal igangsettes ordnært arbeid, slik at den blir et middel til å undergrave tariffavtalene og dermed arbeidfolkets levestandard.

For øvrig må Administrasjonsrådets vedtak om den frivillige arbeidstjeneste strengt følges, slik at dette arbeid ikke blir til fortrengsel for arbeidsløse som søker ordinært arbeid.

4. Regulering av aldersgrensen for de alderstrygdede. Ingen forringelse av syketrygden.
5. Utvidet yrkesopplæring for ungdommen.»

Erling Bentzen foreslo at annet avsnitt i punkt 3 fikk følgende form:

«Kommunale eller andre offentlige myndigheter, særlig forsorgsvesenet må ikke nytte de nåværende vansker til å tvinge arbeidsløse i arbeid som ikke er tariff-lønnet.»

Det er den innstilling utvalget har laget. Vi skal få den mangfoldiggjort til i morgen, så representantene får hvert sitt eksemplar.

Erling Bentzen: Det er riktig som Berg sier at vi ikke har tatt med alt fordi det står i hovedresolusjonen. Men uten at arbeidsløshetsspørsmålet blir løst, kommer en ikke forbi noen av disse problemer. Både kongresser og representantskapsmøter har jo til stadighet arbeidet med disse ting og søkt å finne fram til det best mulige. Med omsyn til arbeidet i utvalget så hadde vi et forberedende møte hvor Berg forela et utkast som var uferdig og jeg fikk da i oppdrag å utarbeide en konklusjon. Jeg kom da med det, men Berg og Disneaaen strøk 4 punkter og omarbeidet 2. Så kom sekretariatet og forkastet det og ba utvalget arbeide videre. Når jeg holder så sterkt på min dissens, så er det fordi vi i dag har om lag 20 000 arbeidsløse i Oslo. I syketrygden viste det

seg at det var en tilbakegang på 14 000 medlemmer og en kan da trygt regne med 20 000 arbeidsløse her i byen. En har nå fra forsorgsforstandere her i byen fått utsendt sirkulærer gående ut på at en må melde seg til arbeidstjeneste. Men vi mener at det rette er at en ikke i disse tider må kunne tvinge noen til arbeid som ikke er tariffestet. Det gjelder for fagorganisasjonen å sette seg slike vedtak som i praksis viser at fagorganisasjonen er de fattigstes organisasjon og at den tar seg av alle spørsmål som gjelder folket. Jeg tror derfor at det er riktig at vi vedtar en uttalelse. Det er ikke noen vesentlighet dette om et par hundre arbeidsløse kan få det arbeid som f. eks. gifte kvinner har. Vi må vedta en uttalelse som legger skylden og ansvaret der hvor det skal ligge. Jeg vil foreslå:

«Representantskapet vil peke på fordelingen av de arbeidsmuligheter som er til stede slik at oppsigelser av arbeidere mest mulig kan unngås. Det gjelder innskrenkning av overtid- og akkordarbeid, dobbeltstillinger og forholdene der flere medlemmer av en familie er i alminnelig godt arbeid.

I disse overmåte vanskelige spørsmål må de enkelte fagforeninger trykke sine avgjørelser under hensyntagen til økonomisk evne og alminnelig solidaritetsfølelse.»

Øystein Martinsen: Det er mange oppgaver som skal løses. I Aker har vi søkt å legge fram nye arbeidsoppgaver og jeg mener at vi må få arbeidsnemnder og finansieringskomitéer. Vi har f. eks. gårdeiere som bør modernisere og utbedre sine gårder. Det er arbeid og produksjon som skaper verdiene, ikke selve dette med pengeseddelen. Det skal bare innsprøytinger til. Det er arbeidsreisning vi skal ha. Volan sa at vår nasjonalinntekt var gått ned med 40 pst. Det er ikke blitt 40 pst. mindre fisk i havet eller 40 pst. mindre sol. Det er de andre som bruker realverdiene her og som vi må ta hånd om. Vi må nytte ut nye verdier, reise nye arbeidstiltak.

Da det fra enkelte hold ble reist spørsmål om å utsette den videre debatt til forslagene var mangfoldiggjort og representantene således hadde fått høve til å se nærmere på disse, ble det foretatt votering herom. Mot 3 stemmer ble det vedtatt å fortsette debatten.

Jens Berg: Bentzen ga uttrykk for at det nærmest hadde vært uenighet i utvalget. Men det er ikke tilfelle. I Bentzens opprinnelige forslag var det medtatt en rekke punkter som ikke direkte hadde noe med arbeidsløsheten å gjøre. Bentzen nevnte at det i det opprinnelige forslag var medtatt dette med gifte kvinner som hadde sine forsørgere i arbeid. Det var ikke krast. Det var avfattet i henstillings form. I vårt forslag er medtatt de ting vi mener er de viktige og jeg synes det skulle være tilstrekkelig med det forslag som her er fremlagt.

Mugås: Jeg tror at det foreliggende spørsmål er et av de viktigste dette representantskap har til behandling og forslaget burde ha lagt på representantenes bord. Det er en vesentlig affære for arbeiderklassen, om den skal makte oppgavene framover, at den kan løse arbeidsløshets-spørsmålet. Det jeg tror er det sentrale er å få i stand handelsoverenskomster, slik at vi får nytt arbeidsliv i gang. Det er ikke første gang i

Norges historie, at vi må omlegge vår handelspolitiske virksomhet. Det er opplagt at det er nødvendig å finne andre utveier for å skape arbeid og underhold for det norske folk. Næss var også inne på dette at etter som råmaterialene opphører, vil en få større arbeidsløshet.

Votering: Utvalgets forslag punkt 1 og 2 ble enstemmig vedtatt, likeledes punkt 3's første del. — Ved alternativ votering mellom utvalgets flertalls forslag til punkt 3, annen del, og Bentzens dissens, ble utvalgets flertalls forslag vedtatt mot 4 stemmer. Punkt 4 ble vedtatt mot 1 stemme. Punkt 5 enstemmig. — Bentzens forslag ble enstemmig vedtatt.

Møtet hevet.

Formiddagsmøtet onsdag 26. juni.

Ordstyrer: *Bernh. Berentzen.*

Møtet ble satt presis klokka 10.

Protokollen fra gårldagens ettermiddagsmøte referertes og ble uten bemerkninger vedtatt.

Boberg, Tobakkarbeiderforbundet, møtte i steden for Jensen.

1 C: Forbundenes kontingent til Landsorganisasjonen.

I. B. Aase: Etter okkupasjonen oppsto det mange vanskeligheter og ikke minst med rykter ute i avdelingene. Mange mente at fagorganisasjonen var besatt av dem som hadde okkupert landet. Det førte til at mange opphørte med å betale sin kontingent. Videre fikk en i tillegg hertil en stor arbeidsløshet og på mange steder en sterk arbeidsinnskrenkning. En var enig om å se på disse forhold og det ble nedsatt en kontingentkomité bestående av følgende: Johs. P. Ødegård, Norsk Arbeidsmannsforbund, Hans Hegg, Jern- og Metallarb.forbundet, Marthin- sen, Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund, Arnesen, Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet, Lindø, Transportarbeiderforbundet, Gulbrandsen, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Hammerstrøm, Jernbaneforbundet, Skramstad, Skog- og Landarbeiderforbundet og I. B. Aase, Landsorganisasjonen.

Arbeidsutvalget holdt møte den 22. juni d. å. hvor man drøftet de retningslinjer som burde legges til grunn for Utvalgets innstilling. — Utvalget er oppmerksom på at forbundene er suverene når det gjelder spørsmålet om fastsetting av kontingenten og at denne er bestemt i henhold til de enkelte forbunds lover. Imidlertid viser det seg etter den foreliggende besvarelse at det var 11 forbund som hadde tatt opp spørsmålet til drøfting. Av disse har 6 besluttet nedregulering av kontingenten. 3 forbund har ordnet seg på den måten at kontingenten blir innbetalt i henhold til den arbeidstid medlemmene har arbeidet. Ett forbund har truffet en ordning om særskilt disponering av kontingenten for mars og april 1940 som skulle tilfalle forbundet. Ett forbund har gitt medlemmene fritaking for å betale en ukes kontingent i april 1940.

Under henvisning til ovenstående forelå følgende innstilling:

Komitéen vil tilrå at det for de forbunds vedkommende som enda ikke har foretatt nedregulering av kontingenten at det ved behandling av dette spørsmål inntas det standpunkt at kontingentens størrelse bibeholdes, men at man gjennomfører en kontingentlettelse svarende til antall arbeidende timer — således som f. eks. gjennomført av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Der er truffet følgende bestemmelse:

1. De som arbeider f. o. m. 40 timer og derover betaler kontingent for hver uke.
2. De som arbeider f. o. m. 32 timer til og med inntil 39 timer pr. uke, betaler kontingent for 2 uker og erholder fri kontingent den 3. uke.
3. De som arbeider f. o. m. 25 timer til og med inntil 31 timer betaler kontingent annen hver uke og erholder fri kontingent annen hver uke.
4. De som arbeider 24 timer pr. uke betaler kontingent hver 3. uke og erholder fri kontingent for de øvrige 2 uker.
5. De som foreløpig får utbetalt halv lønn betaler kontingent annen hver uke og får utsettelse med den øvrige kontingent inntil de får den innestående lønn utbetalt og betaler da den skyldige restanse for kontingentmerker.
6. De som får utbetalt mindre enn en halv ukes fortjeneste får utsettelse med kontingenten inntil resten av innestående lønn blir utbetalt og innløser da resten for kontingentmerker.
7. Når det gjelder avdelinger i de krigsherjede distrikter, vil komitéen anbefale for forbundene at det ikke foretas noen strykning av medlemmer før det er foretatt en grundig undersøkelse av stillingen og brakt på det rene hvorledes forholdene har artet seg for de enkelte medlemmer.

Komitéen anser det som absolutt nødvendig at forbundenes virksomhet i første rekke innstilles på å bevare det medlemstall avdelingene hadde før okkupasjonen.

Ad Forsikringskassene.

Komitéen vil uttale:

De fleste forbund har i sine lover bestemmelse om at det bare er betalte kontingentmerker som telles når det gjelder rettigheter i forsikringskasser m. v. På grunn av de ekstraordinære forhold som nå er rådende vil det være å anbefale at også de forbund som ikke har sådanne bestemmelser i lovene, kunne ved styret eller representantskap fatte vedtak om en lignende ordning som blir gjeldende på lengre eller kortere tid etter forholdene innen de enkelte forbund.

— — —

Komitéen gir sin tilslutning til den av Sekretariatet vedtatte henstilling om at det inntil videre ikke foretas noen endring når det gjelder ubetaling av forsikringskassene.

Votering: Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Punkt 2: Regnskap for 1939.

Landsorganisasjonens regnskaper for 1939 var i trykt hefte omdelt til representantene.

I. B. Aase gjennomgikk regnskapene post for post og kom herunder inn på den gave Landsorganisasjonen i anledning sitt 40 års jubileum hadde skjenket Redningsselskapet sammen med fagforbundene. Redningsskøyten hadde av givene — Landsorganisasjonen og forbundene — fått navnet «Ole O. Lian». Fra forbundene var det innkommet om lag 84 752 kroner. I alt er det utbetalt 110 000 kroner. Landsorganisasjonens bidrag er differansen mellom de to nevnte summer. Videre meddelte hovedkassereren at bedriften Tarzan var gått over i privat drift, men at organisasjonen fortsatt hadde kontroll over bedriften.

I tilslutning til hovedkassererens gjennomgåelse av regnskapene, refererte revisjonssjef *Graver* revisjonsutvalgets anmerkninger.

Bernh. Berentzen: Når det gjelder vår pressevirksomhet så gjennomlever den nå store vanskeligheter. Men det er sikkert klart for alle at det nå gjelder om å holde arbeidslivet mest mulig i gang og dermed også vår egen presse. Selv under de nåværende forhold er det av stor betydning at vi har våre bindeledd i våre aviser. Jeg vil derfor gjerne nytte høvet til å henstille til sekretariatet slik som stillingen nå er å gjøre sitt til at arbeiderpressen kan hevde seg nå og i framtida.

Jens Berg: Når det gjelder høyskolens virksomhet så er den ikke opphørt. En har drøftet spørsmålet om den fortsatte drift og skolens styre er enig i å stille den til disposisjon for Norsk Folkehjelp for om mulig å benytte skolen til opphold for barn i ferien. Det tilbud har Norsk Folkehjelp tatt i mot. Men dermed er det ikke ment å opphøre med skolens virksomhet.

I. B. Aase: Når det gjelder partipressen så har det fra Landsorganisasjonens side som forbundene som er interessert i pressefondet, vist særs stor imøtekommenhet, slik at en er gått adskillig lengre enn det som var de opprinnelige bestemmelser og regler for dette fond. En har således blant annet også ydet til selve driften, når en ellers har funnet forholdene forsvarlig. Jeg forstår godt Berentzen som formann i bladstyret for «Bergens Arbeiderblad». Jeg tror sekretariatet fortsatt vil yde sin medvirkning, men det må da utvises streng økonomi. I et av de siste sekretariatsmøter har en således gitt «Arbeiderbladet» et midlertidig rentefritt lån på 100 000 kroner. Jeg tror dette skulle være tilstrekkelig besvarelse på Berentzens henstilling. Når det gjelder skolen så forsvant skolens lærere. Bestyreren er i Stockholm og har blant annet drevet undervisning ved Landsorganisasjonens skole i Brunsvik. Andre av lærerne var innkalt som militære og de er internert. Uten lærerpersonalet kan en ikke drive noen skole. Flere av betjeningen for øvrig ved skolen meldte seg til tjeneste på sine respektive hjemsteder. Men selvsagt er det ikke meningen å nedlegge skolevirksomheten.

Halfdan Wigaard: Det burde til dette møte foreligget en linje for den framtidige økonomi. Inntektene er sviktet med 25 pst., for så vidt en har noen oversikt. Jeg ville derfor anse det riktigst at en nedsatte et utvalg for å behandle stillingen framover og som kunne fremme en

innstilling. I den forbindelse bør en også merke seg Berentzens uttalelse. Jeg er ikke redd for den gode vilje, men en må nå også se nærmere på selve *evnen* til å kunne være med på alt. Vi bør få en oppgave fra sekretariatet om fordelingen av inntektene før dette møte går fra hverandre. Vi har skolen, pressevirksomheten, idrettsbevegelsen, ungdomsorganisasjonen, Framfylkingen osv. og her hør representantskapet se på fordelingen.

Alfred Ljøner: Jeg vil understreke hva Berentzen og andre har sagt om arbeiderpressen. Som medlem av partiets sentralstyre har jeg i disse dager sett vanskelighetene og jeg håper at representantskapet slutter seg til de retningslinjer som sekretariatet hittil har fulgt når det gjelder arbeiderpressen. Representantskapets medlemmer må også gjøre sitt til for å gjøre medlemmene forståelig når det gjelder arbeideravisene i denne vanskelige tid.

Nic. Næss: Allerede i et av de første sekretariatsmøter ble det nedsett et utvalg bestående av Aase, Nygård og meg. En av de første ting vi var inne på var arbeideravisene og der vedtok vi å la pressefondet få anvendelse også ved selve den økonomiske drift. Vi er merksam på at det også er nødvendig å støtte andre arbeideraviser rundt i landet, når vi får den nødvendige oversikt over forholdene. Jeg forstår ikke da hensikten med det Wigaard nevnte om nå å sette opp et framtidsbudsjett. Når det gjelder skolen så nytter det ikke å drive den og det vil være riktig å la den benytte til andre sosiale formål.

A. E. Gundersen: Vi bør nå avgjøre regnskapene. En kan gjerne stå her i ukevis og diskutere om fordelingen av pengene i framtida. En får se på det senere og nå ta stilling til de regnskaper som foreligger.

Torbjørn Henriksen: Det er revisjonsutvalgets bemerkning om den framtidige drift av Landsorganisasjonens skole som foranlediger debatten. En har imidlertid fått valgt et midlertidig styre for skolen og det er meningen å se å få i gang det arbeid som overhodet er mulig. Men det er opplagt at opplysningsarbeidet må legges noe om og under omsynet til de endrede forhold. Men det er arbeidsoppgaver nok. Det er som kjent sendt ut sirkulærer til forbundene om forskjellige korte kurser og jeg vil henstille til forbundene om å stille seg velvillig til dette. Til høsten vil det dessuten bli framlagt en nærmere plan for den videre virksomhet. Når det gjelder forbundenes revisjon og det forhold at Landsorganisasjonens revisjonskontor stadig får større og større overskudd av dette arbeid, så må det her være noe galt som må rettes på en eller annen måte. Jeg vil henstille til revisjonsutvalget om å la avdelingene ute i distriktene slippe noe billigere, således at Landsorganisasjonens revisjonskontor betaler noen av disse utgifter.

Elias Volan: Da sekretariatet var rekonstruert, diskuterte vi også rekonstruksjonen av partiet, forlaget og andre instanser innenfor arbeiderbevegelsen. Vi måtte først og fremst søke å skape en lovlig administrasjon for hele apparatet og det ble brakt i orden. Etter hvert har disse instanser falt tilbake i de gamle former, etter som de lovlig valgte medlemmer kom tilbake. Når det gjelder Opplysningsforbundet så har Landsorganisasjonen enda ikke tatt noe standpunkt. Men jeg vil ikke på dette møte binde meg til hvilken virksomhet Opplysningsforbundet

skal drive. Det vil ikke være mulig å drive opplysningsarbeidet etter de gamle linjer. Jeg er klar over at Landsorganisasjonen må forsterke sitt administrasjonsapparat. En får imidlertid ta det opp senere, hvilke oppgaver en skal ta for seg. Jeg vil ha sagt fra om dette i representantskapet. Det er også nødvendig av omsyn til hele arbeiderklassen at det blir sagt fra. Sekretariatet har ingen oversikt herover enda og enn mindre representantskapet. Jeg går ut fra at sekretariatet har bemyndigelse til å forsterke administrasjonsapparatet og at en for øvrig i samband med forbundene søker å finne fram til den best mulige ordning av vår framtidige virksomhet.

Torjus Graver: Torbjørn Henriksen var inne på revisjonskontorets økonomi. Han vil se at vi har hatt et overskudd på 11 000 kroner. Vi er imidlertid enda ikke kommet opp i de fullstendige utgifter. Kongressens vedtak går således ut på at det skal ansettes tilsynsrevisorer. Vi regner med 20 slike stillinger. Av disse har vi bare ansatt 6. Denne ordning har vist seg særs praktisk og jeg vil henstille til representantskapets medlemmer om å medvirke til at disse benyttes. Det er særs verdifulle kontrollorganer. Vi skal i revisjonsutvalget oppta spørsmålet om å hjelpe til eller støtte de avdelinger som skal ha revisjon. Vi kan selv sagt senere også ta opp spørsmålet om å sløyfe kontingenten til revisjonskontoret et halvt års tid. Kommer det noen henvendelse til Landsorganisasjonen herom vil saka bli tatt opp i revisjonsutvalget og i sekretariatet. Når det gjelder Wigaards uttalelser så er det ikke godt å sette opp et budsjett for alt det som må til i en levende organisasjon. En budsjettoppstilling i dag må nærmest bli verdiløs.

I. B. Aase foreslo:

Representantskapet tar til etterretning melding om den støtte som er ydet arbeiderpressen. Sekretariatet bemyndiges til — sammen med forbundene — å treffe de økonomiske disposisjoner som ansees nødvendige for å opprettholde den for arbeiderbevegelsen nødvendige virksomhet.

Strek ble satt.

Halfdan Wigaard: Det var nettopp i erkjennelsen av den nåværende situasjon at jeg kom med en henstilling til sekretariatet om å se på fordelingen av de midler som kommer inn. Det er opplagt at det her må skje en forskyvning fra det tidligere og fra det vanlige. Men er det så håpløst som det her gis uttrykk for, så er det ikke min mening å framsette noe forslag. En bør imidlertid se på det. Når det gjelder framtida så er det nødvendig å holde arbeideravisene i gang.

Torbjørn Henriksen: Når Graver sier at de anmerkninger jeg gjorde vil bli drøftet, så er jeg tilfreds med det.

I. B. Aase: Etter at Wigaard har tatt sitt forslag tilbake, et forslag som er ugjennomførlig som stillingen er i dag, så er det ikke nødvendig for meg å si mer om den sak. Men jeg vil anbefale at en vedtar mitt forslag og dermed gir den bemyndigelse til sekretariatet som ligger i det. Jeg vil peke på at også Landsorganisasjonens økonomi er begrenset. Når en skal være med og hjelpe de øvrige organer, så må også forbundene være med på det og under de nåværende vanskeligheter også

tre støttende til. Selv om arbeiderpressen må skrive etter diktat, så er den et nødvendig bindeledd. Alle omsyn vil bli tatt under den nåværende situasjon.

Voting: Regnskapene for 1939 ble dermed vedtatt — Aases forslag ble enstemmig vedtatt. — Revisjonsutvalgets bemerkninger ble tatt til etterretning.

Punkt 3: Gjenoppbygging av de krigsherjede steder.

I. B. Aase: Representantskapets medlemmer vil ha sett at det er utlagt til tegning et lån på 50 millioner kroner til gjenoppbygging av de krigsherjede steder. Det skal betales tilbake på 5 år. Det første år er avdragsfritt. Sekretariatet har besluttet at Landsorganisasjonen tegner for 500 000 kroner i dette lån. Ser en på regnskapene og de forpliktelser vi har, så har vi ikke mange penger, men det er meningen å søke å få belånt de statsobligasjoner vi har. Et utvalg som består av økonomiutvalget supplert med Alfred Madsen skal forhandle med Norges Bank. Dette foreligger som en meddelelse til representantskapet. Men så foreligger det en annen sak. Norsk Folkehjelp hadde til disposisjon vel 1 million kroner da krigen brøt ut. Av disse ble 500 000 kroner frigitt og av disse gikk 200 000 kroner til Oslo og 250 000 kroner til distriktene utover. Men det er nødvendig at Norsk Folkehjelp kan fortsette sitt arbeid. Vi foreslår derfor:

Representantskapet bevilger 500 000 kroner til Norsk Folkehjelp. Beløpet blir å anvende således: 400 000 kroner til hjelp i de krigsherjede distrikter og 100 000 kroner til helsearbeid. Det er representantskapets uttrykkelige forutsetning at hele beløpet — 500 000 kroner — disponeres fritt og ubundet av Norsk Folkehjelps styre.

Voting: Sekretariatets innstilling om 500 000 kroner til Norsk Folkehjelp ble enstemmig vedtatt.

Punkt 4: Folkets Hus, Trondheim.

I. B. Aase: Etter at krigen var en kjensgjerning førte det blant annet til en betydelig prisstigning på bygningsmateriell. Etter de foretatte beregninger når det gjaldt Folkets Hus, Trondheim, ville den prisstigning som har funnet sted beløpe seg til ca. 550 000 kroner. Arbeidet med Folkets Hus var da allerede påbegynt, i det de andre bygninger var revet og tomten utgravd. Det var innhentet pristilbud på råbygget. I dette pristilbud var medregnet prisøkning på det materiell som skulle anvendes til støpning, armering m. v. I alt var det plasert ca. 1 000 000 kroner i bygget og det gjaldt å få arbeidet utført hurtigst mulig så den nedlagte kapital kunne bli forrentet. Spørsmålet ble først behandlet mellom Arbeidernes Landsbank A.s og A.s Forretningsbanken, Trondheim, i det banksjefene for de nevnte banker var villige til å foreslå at ovennevnte banker i fellesskap overtok finansieringen av de merutgifter som prisstigningen hadde medført. Da spørsmålet ble

drøftet i A.s Forretningsbankens direksjon, fant direksjonen ikke å kunne gå med på at denne bank engasjerte seg med noe større beløp enn det som allerede var fastsatt. Spørsmålet ble da opptatt til drøfting mellom Arbeidernes Landsbank A.s og Landsorganisasjonens sekretariat. Landsbanken erklærte seg villig til å yde ytterligere 275 000 kroner som lån på betingelse av at Landsorganisasjonen forpliktet seg til å yde et tilsvarende lån. Lånet skulle utlegges som partialobligasjoner avdragsfritt i 5 år hvoretter det avdras med 1/20 pr. år. Lånet skulle forrentes med 5 pst. En hadde regnet med å få forbundene til å interessere seg ved å tegne partialobligasjoner. Hittil er det, etter de opplysninger som er innhentet, bare tegnet for 3000 kroner. Sekretariatets forslag er sålydende:

«Arbeidernes faglige Landsorganisasjon garanterer for 275 000 kroner av et partialobligasjonslån til Folkets Hus, Trondheim, på 550 000 kroner. Partialobligasjonslånet gis opptrinnsrett etter 2 250 000 kroner. Lånet forrentes med 5 pst. pr. år. De første 5 år er lånet avdragsfritt hvoretter det avdras med 1/20 pr. år. Lånet utlegges til tegning innen fagorganisasjonen. Landsorganisasjonen viker prioritet slik at det av Landsorganisasjonen garanterte lån på 425 000 kroner får opptrinnsrett etter 2 800 000 kroner og at lånet stort 137 000 kroner får prioritet etter 3 225 000 kroner.»

I samme forbindelse vil jeg gjøre merksam på at kongressen vedtok en garanti på 400 000 kroner, så ble det av organisasjonene i Trondheim utlignet en ekstrakontingent som innbrakte 233 175 kroner, foruten en ordinær kontingent av vel 32 000 kroner. Medlemmenes innsats i Trondheim har således vært særs sterk og de forutsetninger som ledelsen der hadde satt seg har således holdt stikk.

Voting: Representantskapet godkjente enstemmig den foretatte disposisjon.

Den politiske situasjon.

Elias Volan: Spørsmålet om den politiske situasjon i dag er selv sagt så ømtålig at jeg forutsetter at de meddelelser jeg gir ikke kan gjøres til gjenstand for debatt og jeg vil gjerne før jeg begynner høre om representantskapet er enig heri.

Mugaas: Da jeg i går spurte Volan om det var høve til senere å diskutere de politiske forhold, fikk jeg det inntrykk at det ville bli anledning til dette.

B. Flood-Engbretsen: Det er vel tidsnok etter Volans redegjørelse å ta standpunkt til om det skal være anledning til diskusjon.

Strek ble satt med de inntegnede talere.

Skramstad: Jeg forutsetter at representantskapet ikke skal avskjæres en hver adgang til diskusjon. Det er ikke bare en del som skal tillate seg å ha en mening om denne sak. Jeg protesterer mot at ikke andre også skal få si sin mening.

Ole Andersen Kiste: Dette er en så viktig sak at det er nødvendig at den diskuteres helt ut. Det er blitt sådan at det er fagorganisasjonen som har noe å si i den foreliggende situasjon.

Gunnar Ousland: Jeg tror alle må ha følelsen av at vi nå ikke lever i tider som tidligere. Når Volan har gitt sin redegjørelse vil den også bli klar over at det ikke går an å diskutere det. Vi bør ta det til etterretning.

Elias Volan redegjorde deretter for de konferanser som var ført med presidentskapet om riksrådet.

Redegjørelsen ble tatt til etterretning.

I. B. Aase ga en del opplysninger om reise- og diettgodtgjøring. Videre anmodet Volan samtlige samorganisasjonenes representanter om å bli tilbake til en konferanse.

Møtet ble så avsluttet med en kort tale av *Elias Volan*. Protokollen ble opplest og enstemmig godkjent.

